

2021

Ludmyła Masoł
Ołena Hajdamaka
Oksana Kołotyło

4

SZTUKA

KLASA 4

SZTUKA

LUDMYŁA MASOŁ, OŁENA HAJDAMAKA, OKSANA KOŁOTYŁO

Ludmyła MASOŁ
Ołena HAJDAMAKA
Oksana KOŁOTYŁO

SZTUKA

podręcznik do zajęć zintegrowanych dla klasy 4
szkół ogólnokształcących z polskim językiem nauczania

Zalecany przez Ministerstwo Oświaty i Nauki Ukrainy

Czerniowce
«Bukrek»
2021

УДК 7(075.2)
МЗ1

Перекладено за виданням:
Л.М. Масол, О.В. Гайдамака, О.М. Колотило. Мистецтво: підручник інтегрованого курсу
для 4-го класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Генеза, 2021. 128 с.: іл.

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(наказ Міністерства освіти і науки України від 16.01.2021 № 53)

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

OZNACZENIA UMOWNE:

 – zadania i pytania;

 – posłuchaj;

 – przedstaw;

 – przejrzyj;

 – wykonaj;

 – uogólnienie.

Масол Л.М., Гайдамака О.В., Колотило О.М.

МЗ1 Мистецтво: підручник інтегрованого курсу для 4-го
класу з навчанням польською мовою закладів загальної
середньої освіти. Чернівці: Букрек, 2021. 128 с. :
іл.

ISBN 978-966-997-044-2 (пол.)

УДК 7(075.2)

ISBN 978-966-11-1176-8 (укр.)
ISBN 978-966-997-044-2 (пол.)

© Масол Л.М., Гайдамака О.В.,
Колотило О.М., 2021
© Видавництво «Генеза»,
оригінал-макет, 2021
© Видавничий дім «Букрек»,
переклад, 2021

DRODZY PRZYJACIELE!

Zapraszamy do kontynuacji wędrówki po pięknej Krainie Sztuki. Poznacie sztukę narodów zamieszkujących Ukrainę. Razem z Lasolką i Barwikiem oraz robotem Med-Artem wyruszyacie w ciekawą podróż do wspaniałych krajów na różnych kontynentach. Podczas tych podróży zanurzycie się w bogatym świecie ludzkich uczuć i przeżyć zawartych w dziełach sztuki różnych narodów. Krok po kroku będziecie opanowywać sekrety sztuki i odzwierciedlać swój nastrój i myśli we własnej twórczości.

Wyberzmy się więc w interesującą i ekscytującą podróż po świecie twórczości!

Autorki

1. JESTEŚMY TWOIMI DZIEĆMI – UKRAINO!

1. PODZIWIAMY PIĘKNO ZIEMI

Urodziliśmy się na magicznej planecie Ziemia, w gościnnym – na Ukrainie. Są tu góry i stepy, rzeki i morza, pola i lasy. Ale głównym skarbem są pracowici ludzie, piękni duchem i dobrym sercem.

Legendy opowiadają o wyjątkowym talencie, którym Pan Bóg obdarzył nasz naród – pieśni.

Wyobraź sobie muzykę, do której tańczą ukraińskie dziewczęta na obrazie. Scharakteryzuj ją. Co cię zaskoczyło w kompozycji obrazu?

Ukraińskie pieśni są niezwykle różnorodne! Są melodie rzewne, nastrojowe, niby step szeroki, są figlarne, rwące, jak górskie źródło. Te pierwsze uspokajają, drugie – rozweselają.

Ukraińskie pieśni ludowe: „Oj w wiśniowym sadzie” (Ukraiński Państwowy Chór Akademicki im. H. Werriowki), „Hojda, hojda, hoj” (N. Matwijenko). „Mówiła Sołocha: przyjdź, przyjdź” (teatr pieśni „Źródła”).

 Jakie uczucia wywołuje ta muzyka? Scharakteryzuj wysłuchane piosenki. Która z nich była wykonana a cappella? Wyraź przypuszczenie, do jakiego rodzaju ukraińskich pieśni ludowych należy każdy z utworów. Uzasadnij swoje twierdzenie.

kalendarzowo-obrzędowe

powszednie

żartobliwe

liryczne

historyczne

Przearanżowanie melodii ludowej (укр. обробка народної мелодії) – przekształcenie monofonicznej (jednogłosowej) melodii ludowej w utwór wykonywany przez różne składy wykonawców (zespół, chór itp.).

A cappella (укр. а капела) (włos. a cappella) – śpiew bez akompaniamentu instrumentalnego.

„Moja niebieskooka planeta” (muzyka O. Januszkewycz, słowa N. Pohrebniak), dodatek nutowy, s. 119.

Wykonaj piosenkę. Wymyśl do niej akompaniament (klaskanie, uderzanie klockami Lego, na instrumentach muzycznych).

„Moja Ukraino” (zespół NAVSI100).

Warsztat muzyczny

Pieśni wykonuje się z akompaniamentem muzycznym lub a cappella. Śpiewać mogą soliści, zespoły muzyczne, chóry.

solista

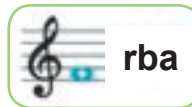
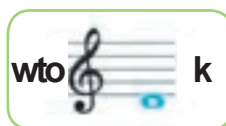
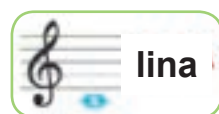
zespół

chór

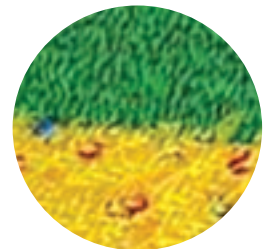
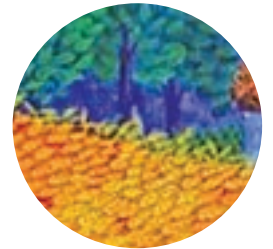
Przypomnij sobie zapis nutowy na pięciolinii. Rozwiąż rebusy i wymyśl zdania z tymi słowami.

1. PODZIWIAMY PIĘKNO ZIEMI

Artyści przedstawiają piękno natury na swoich malowniczych płótnach za pomocą różnych kolorów, linii i kształtów. Kolor może nie tylko „opowiadać” o konkretnym przedmiocie, ale też wywoływać różne odczucia.

 Przypomnij sobie, jak nazywamy obrazy przedstawiające krajobrazy. Zwróć uwagę: aby odwzorować przestrzeń, artystka w sposób umowny podzieliła obraz na części – *plany*. Co przedstawiła bliżej nas i pośrodku? A co namalowała w oddali? Przypatrz się fragmentom obrazu: który należy do planu pierwszego (bliskiego), drugiego, trzeciego? Przeanalizuj zmiany w obrazach.

Aby przekazać głębię przestrzeni w pejzażu, obraz umownie dzieli się na *plany*: *pierwszy, drugi, trzeci*.

Warsztat plastyczny

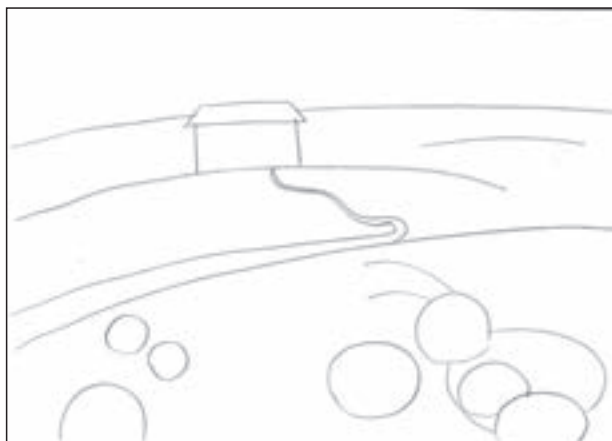
Aby odzwierciedlić głębię przestrzeni, elementy pierwszego planu maluje się dokładniej (z detalami), bardziej jaskrawymi kolorami. Przedmioty, które oddalają się od widza, są mniejszego rozmiaru, mają chłodne odcienie, blakną.

Barwik namalował drzewa na pierwszym planie obrazu i na jego dalszych planach. Objaśnij, czym one się różnią od siebie.

Namaluj kompozycję „Smaczne zbiory”, przedstaw głębię przestrzeni (akwarela).

W czasie wolnym wykonaj kolorowanki roślin: na ganku, w parku, na balkonie.

2. PODZIWIAMY PIĘKNO ZIEMI (ciąg dalszy)

Zachwycając się różnorodnością przyrody Ukrainy, artyści odzwierciedlają jej piękno zarówno w obrazach realistycznych, jak również w uogólnionych obrazach dekoracyjnych.

? Jak przedstawiono dziewczynę-Ukrainę? Opowiedz, czego można się dowiedzieć o kraju ojczystym z treści obrazu.

Piękno ziemi ukraińskiej opiewano również w pieśniach ludowych i utworach kompozytorów.

🎧 *Denys Siczynskij. „Czemu, czemu ziemio ma» (Dmytro Hnatiuk). Ihor Szamo. „Trzy porady” (zespół „Struny serca”) (do wyboru).*

📺 „W rytmie serca” (Rusłana i dzieci).

? Zastanów się nad treścią piosenki. Chętni mogą wykonać piosenkę „W rytmie serca” razem z solistką i zespołem dziecięcym.

W RYTMIE SERCA

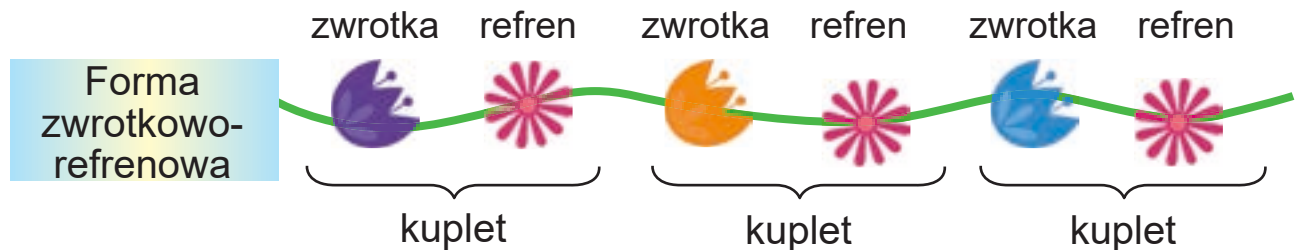
Muzyka *Rusłana Łyżyczko* Słowa *Saszko Położynskij*

Є у кож-но-го з нас лай-ла-ла-ла, в сер-ці мрі-я сво-я! Зна-ю
я, зна-єш ти, лай - ла - ла - ла, це не сон. То при-
йшов но-вий час, лай - ла - ла - ла, зна - єш ти, зна-ю я: до - сьг-
ну - ти ме - ти, лай - ла - ла - ла, мож - на тіль - ки ра-зом!

Warsztat muzyczny

Już wiesz, że pieśń posiada formę zwrotkowo-refrenową. Objaśnij, która z części kupletu się powtarza.

Podaj przykłady znanych ci pieśni. Określ, czy jest w nich refren. Objaśnij.

Praca w grupach. Razem z kolegami/koleżankami wykonajcie rytm wiersza. Umówcie się, który wers będziecie wykonywać solo, a który – w zespole.

Tyś naszym domem – planeto ma,
Tyś piękna z bliska, ładna i z dala.
I podziwiają cię inne planety:
„Ziemia błękitna, masz same zalety!”

Wymyśl wers tekstu o swoim marzeniu do piosenki „W rytmie serca”.

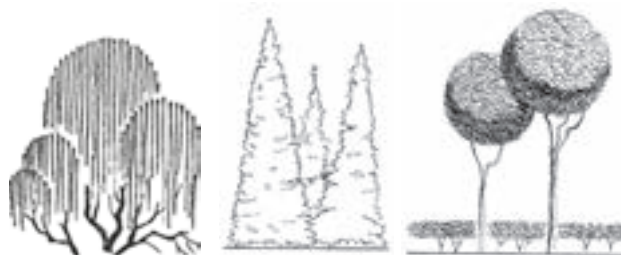
2. PODZIWIAMY PIĘKNO ZIEMI (ciąg dalszy)

Już od dziecka lubiliśmy wypoczywać na łonie natury: w lesie czy na łące, nad rzeką lub nad jeziorem. Ale musimy pamiętać, że to piękno trzeba chronić. Tylko troskliwe dbanie o zasoby naturalne jest gwarancją zdrowia naszego i przyszłych pokoleń.

 Dlaczego planeta jest zmartwiona? Na które problemy zwraca naszą uwagę malarz? Porozmawiaj z kolegami/koleżankami, w jakim celu trzeba chronić Ziemię. Wyobraź sobie, że to komiks. Wymyśl tekst do każdego obrazka.

Za pomocą graficznych środków wyrazu artyści przedstawiają obiekty przyrodnicze. Te środki to: kropki, linie, kreski, plamy.

? Popatrz, jak nasi przyjaciele przedstawili piękno przyrody. Jakie środki graficzne wykorzystał każdy z nich?

 Wykorzystując środki wyrazu graficznego, wykonaj obraz drzewa: „Delikatna brzoźka”, „Mocny dąb”, „Strzelista topola” (kredki ołówkowe, kredki pastelowe). Połączcie swoje rysunki w kompozycję grupową „Chroń drzewa – zielone płuca planety!”.

 Poćwicz z Med-Artem rysowanie drzew na komputerze lub tablecie.

3. SZTUKA NA PRZESTRZENI WIEKÓW

Sztuka zawsze dotrzymuje kroku zmieniającym się czasom! Melodie ludowe i instrumenty muzyczne nie są wspomnieniem dawnych wieków. Cieszą nas swoim brzmieniem również obecnie.

NOILU. Starodawne ukraińskie instrumenty ludowe – kobza, lira korbowa. Antonio Vivaldi. „Burza” z suity „Cztery pory roku” (współczesne covery zespołów muzycznych: B&B Projekt (bajan i bandura). Horlycia-ART. Vivaldi. Storm (solo – cymbały)).

Podziel się swoimi wrażeniami z kolegami/koleżankami po wysłuchaniu muzyki. Jakie instrumenty muzyczne rozbrzmiewały we współczesnych wersjach i coverach? Które z nich zostały przedstawione na zdjęciu muzeum i na obrazie? Zastanów się, dlaczego te instrumenty zostały upamiętnione na monetach ukraińskich.

Cover w muzyce popularnej (укр. *ка́вер-версія*) – nowa interpretacja, oryginalne (twórcze) opracowanie znanego utworu muzycznego.

WESOŁA PIOSENKA

Muzyka i słowa I. Tanczak

Приспів

Хай пі-сень-ка ве-се-ла на За-хід і на Схід ле-тить в міс-та і се-ла, не-
се, не-се при-віт. Не - хай ї-ї спі-ва - ють до - рос-лі і ма-лі, у -
сі, хто лю - бить піс - ню на зем - лі!

Warsztat muzyczny

Oprócz wykonania solo, muzykę może śpiewać lub grać na instrumentach kilku wykonawców: dwóch – *duet*; trzech – *trio*; czterech – *kwartet*.

DUET

TRIO

KWARTET

W czasie wolnym spróbuj wykonać instrumenty perkusyjne według podanego przykładu lub wymyśl własny wariant.

3. SZTUKA NA PRZESTRZENI WIEKÓW

Barwik, Lasolka i Med-Art, wędrując po naszej krainie, zapoznali się ze sztuką użytkową (rzemiosłem artystycznym). Dokonali oni pewnego odkrycia: ta sztuka jest nowoczesna. Profesjonalni malarze przedstawiają jej wyroby na swoich obrazach.

Jak można nazwać obraz (z lewej strony)? Zastanów się, czy korzystamy w naszej codzienności z wyrobów rzemiosła artystycznego. Podaj przykłady. Objasnij. Jakie znane ci rodzaje wyrobów rzemiosła artystycznego widzisz na obrazie?

malarstwo
dekoracyjne

pisankarstwo

haft

rzeźbiarstwo

garncarstwo

tkactwo

lalka ludowa

Sztuka użytkowa (rzemiosło artystyczne) (укр. *декоративно-ужиткове мистецтво*) sztuka wytwarzania i zdobnictwa artystycznego przedmiotów codziennego użytku.

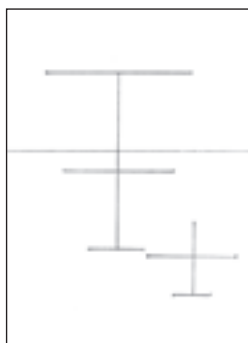
Warsztat plastyczny

Aby stworzyć wrażenie trójwymiarowości przedmiotu na płaszczyźnie trzeba:

- zaznaczyć na nim część oświetloną i zacienioną;
- za pomocą kresek odtworzyć różne nasycenie światła i cienia na malowanym przedmiocie;
- zamalować cień, który tworzy przedmiot.

Wariant 1. Namaluj martwą naturę (przybory graficzne).

Wariant 2. Wykonaj na stole martwą naturę z różnych przedmiotów użytkowych, zrób zdjęcia telefonem. Wyślij zrobione zdjęcia swoim przyjaciołom.

Wirtualna wycieczka do Narodowego Muzeum Ukraińskiej Sztuki Ludowej.

Odnajdź w życiu codziennym przykłady sztuki użytkowej (rzemiosła artystycznego). Zastanów się, czy są one nowoczesne.

4. SZTUKA NA PRZESTRZENI WIEKÓW (ciąg dalszy)

Sztuka towarzyszyła człowiekowi w ciągu stuleci. Ludzie zawsze śpiewali, tańczyli, grali na instrumentach muzycznych.

W różnych wiekach cieszyły się powodzeniem różne instrumenty muzyczne. Na przykład, kiedyś na Ukrainie popularna była kobza, a dzisiaj cieszy się uznaniem bandura. Kiedyś zachwycano się grą na klawesynie, później – na fortepianie (pianinie), a dzisiaj – na syntezatorze.

Syntezator – to komputer muzyczny, który posiada ogromne możliwości. Może on odtwarzać różne dźwięki, tembr (barwę dźwięku), dynamikę. Syntezator wykorzystywany jest w zespołach muzycznych, jak również jako instrument solowy.

Jan Sebastian Bach. Preludium C-dur z "Dobrze nastrojonego klawesynu", t. 1 (klawesyn, fortepian i syntezator).

Porównaj brzmienie preludium na różnych instrumentach klawiszowych.

Jakie instrumenty muzyczne widzisz na ilustracji? Zastanów się, czy są one popularne obecnie. Podaj przykłady.

Syntezator

Klawesyn

MOWA BARWINKOWA

Muzyka M. Żabłak Słowa J. Drahun

Помірно

1. У - кра - їн - ську рід - ну мо - ву бать - ки да - ру - ва - ли,

че - рез все жит - тя лю - би - ти ї - ї на - ка - за - ли.

Robot Med-Art zaprasza cię do poeksperymentowania z różnymi możliwościami syntezatora.

Wymyśl cover piosenki „Mowa barwinkowa”.

Gra nogami na „pianinie”.

Praca w parach. Gra „Instrumenty muzyczne na przestrzeni wieków”.

Znajdźcie „krewnych” instrumentów muzycznych. Połączcie ze sobą odpowiednie ilustracje.

Dowiedz się z różnych źródeł, jak zmieniały się instrumenty muzyczne w różnych czasach. W czasie wolnym omów to zagadnienie z kolegami/koleżankami.

4. SZTUKA NA PRZESTRZENI WIEKÓW (ciąg dalszy)

W różnym czasie zmieniały się również upodobania w sztukach plastycznych. Przyzwyczailiśmy się, że martwa natura jest najczęściej kompozycją statyczną. Jednakże we współczesnej sztuce można oczekiwać różnych niespodzianek i przemian magicznych.

Wymyśl tytuły tych obrazów. Który z nich można nazwać martwą naturą? Który jest starodawny? Uzasadnij swoją odpowiedź. Nazwij przedmioty przedstawione w martwych naturach.

Martwa natura (укр. *натюрмóрт*) – obraz przedstawiający kwiaty, warzywa i owoce, przedmioty codziennego użytku w sztukach plastycznych.

Warsztat plastyczny

Przypomnij sobie *zasady kompozycji*:

- duże przedmioty umieszczamy za mniejszymi;
- przedmioty, które są umieszczone bliżej, malujemy niżej, te, które są dalej – wyżej;
- bliższe przedmioty mogą częściowo zasłaniać bardziej oddalone.

Wariant 1. Przeczytaj wiersz i wykonaj martwą naturę (*aplikacja*). Ozdób ją brokatem, cekinami.

Na obrazie owoce, jeszcze jakaś figura.
Obok kwiaty i tort – piękna martwa natura.

Wariant 2. Namaluj martwą naturę (*monotypia, gwasz*). Obraz wykonaj na folii, dodając do farby mydło. Nałóż folię na zmoczoną kartkę papieru i przyciśnij – pozostanie odcisk. Domaluj pędzlem detale.

Spróbuj wykonać martwą naturę w aplikacji komputerowej Paint 3D.

5. SZTUKA I ZDROWIE

Ukraińcy, podobnie jak wiele innych narodów, uwielbiają nie tylko śpiewać, ale także tańczyć. Tańce ożywiają, poprawiają nastrój i samopoczucie, wspaniale rozwijają koordynację ruchów. Ukraińskie tańce ludowe: kozak, arkan, wywijaniec, klepany i inne – mają zwykle dosyć skoczny, wesoły charakter. Być może ta cecha czyni je „wiecznie młodymi” – są one popularne do dnia dzisiejszego. Tancerze mają doskonałą kondycję fizyczną, bo wykonanie niektórych ruchów tanecznych wymaga dużej zręczności, siły i wytrzymałości.

Narodowy Balet Ukrainy im. P. Wirskiego.
Koncert i próba.

Omów z kolegami/koleżankami, jakie cechy ludzkie pomagają kształtować sztukę tańca. W jaki sposób wpływa ona na zdrowie?

НОПАК

Muzyka O. Złotnyk Słowa Ł. Jamkowyj

Що б зро-бить та-ке ве - се-ле, щоб в у-сіх-у-сіх о - се-лях
ді - ти ра-діс-ні бу - ли? Ну - мо! Ра - зом по-ча - ли!
Приспів
Гей! Гоп, го - па - ка, ось то - бі мо - я ру - ка!
У - зя-ли-ся всі за ру - ки, ви - ще, ви - ще за - каб - лу - ки!

Praca w grupach. O czym opowiada piosenka? Omów z kolegami/koleżankami jej treść. Chętni mogą wykonać ją z ruchami – jest to korzystne dla zdrowia. Jakie uczucia wywołuje ten utwór?

smutek

niezadowolenie

spokój

zachwył

radość

zadowolenie

pewność siebie

niepokój

Zabawa ruchowa „Hopak”

Warsztat choreograficzny

Arkan to ukraiński, męski taniec ludowy popularny na zachodzie Ukrainy. Wykonywany jest w kole z różnymi figurami, z ciupagami.

W czasie wolnym poszukaj informacji o ukraińskiej sztuce walki „hopak bojowy”. Zastanów się, dlaczego ma on taką nazwę.

5. SZTUKA I ZDROWIE

Perłą sztuki ludowej na Ukrainie jest sztuka malarstwa dekoracyjnego z *Petrykiwki* (петриківський розпис), która została wpisana na listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego UNESCO. Rzemiosło artystyczne z Petrykiwki słynie z dekoracyjnych, nasyconych kolorami malowideł, zadumie, która korzystnie wpływa na zdrowie człowieka.

W poprawie nastroju, uspokojeniu się pomagają kolorowanki relaksujące, na przykład z motywami malarstwa dekoracyjnego z Petrykiwki.

Wymyśl dialog ślimaka z fantastycznym ptakiem przedstawionym na obrazie. Porównaj swoje emocje, które wywołuje oglądanie obrazów czarno-białych i kolorowych.

Warsztat plastyczny

Istnieją dwie formy kompozycji: *zamknięta* i *otwarta*. Cechami kompozycji zamkniętej są jasno określone granice. Kompozycja otwarta nie posiada takich granic.

Podpowiedz Lasolce, do jakiego typu kompozycji należą te obrazy.

Przypomnij sobie, jakie są główne elementy malarstwa dekoracyjnego z Petrykiwki: grzebień, ziarenko, groszek, linia łącząca. Namaluj na papierowym talerzyku elementy dekoracyjne z Petrykiwki (*gwasz*).

Wariant 1

Wariant 2

Produkty spożywcze wysokiej jakości są korzystne dla naszego zdrowia. Wykonaj kompozycję z warzyw i jagód w stylu artystki Tamary Bondar. Zrób zdjęcie swojej pracy plastycznej.

6. SZTUKA I ZDROWIE (ciąg dalszy)

Nasz burzliwy, szybki czas znalazł swoje odzwierciedlenie w rytmicznych, bardzo szybkich kompozycjach tanecznych. Sztuka tańca rozwija się, pojawiają się nowe tańce. Wykonujemy je z przyjemnością, jednocześnie poprawiają one nasze zdrowie. Znajome ci słowo „dyskoteka” pochodzi od rytmicznej muzyki tanecznej „disco”. Pojawił się nawet współczesny zawód – DJ (prowadzący dyskotekę).

Wykonanie tańców współczesnych.

A które tańce podobają się tobie? Jakiej muzyki słuchają twoi rówieśnicy? Jakie emocje odczuwasz, oglądając te obrazy? Opowiedz, jakie tańce prawdopodobnie wykonują nastolatki na ilustracjach.

Tańce świetnie rozwijają nasze mięśnie, układ oddechowy i koordynację ruchów, poprawiają nastrój i samopoczucie. Organizowane są zawody z tańców współczesnych (towarzyskich, akrobatycznych), w których tancerze walczą o zwycięstwo.

Zabawa ruchowa „Baby Shark – wersja ukraińska” (z cyklu „Z miłością do dzieci”).

Warsztat muzyczny

Tempo – szybkość wykonania muzyki.

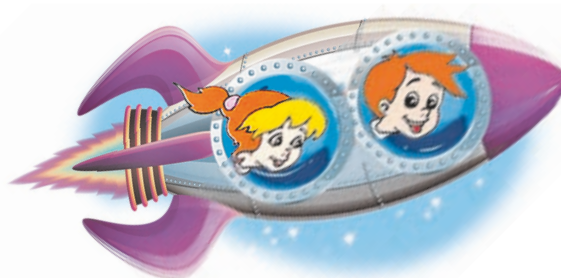
Adagio (wolno)

Andante (umiarkowanie)

Allegro (ruchliwie)

Presto (szybko)

Praca w grupach. Wykonajcie kompozycję taneczną „Rock’n’roll”. Melodię wykonuje nauczyciel (nauczycielka) lub uczeń (uczennica). Zaimprovizujcie ją w różnym tempie. Wymyślcie ruchy taneczne.

Jakie tańce są popularne dzisiaj wśród twoich rówieśników? W czasie wolnym postaraj się więcej ruszać do muzyki, szczególnie trenuj aerobik. Spróbuj nauczyć swoich bliskich tańców współczesnych.

6. SZTUKA I ZDROWIE (ciąg dalszy)

Przyroda Ukrainy jest nieskończenie bogata! Obdarowuje nas nadzwyczajną ilością pozytywnych emocji, które, jak wiemy, poprawiają zdrowie. Barwik z Lasolką i Med-Artem w swoich podróżach po Ukrainie zebrali kolekcję zdjęć oszałamiających krajobrazów i stworzyli kolaż *fotograficzny*.

Serdecznie zapraszamy na Ukrainę!

Zamek w Mukaczewie

Jeziro Synewyr

Jaskółcze Gniazdo

Muzeum Pisanek

Park Zofiówka

Sobór Sofijski w Kijowie

Linia horyzontu w pejzażu umieszczona jest na wysokości oczu. W zależności od tego, można określić, z którego miejsca obserwujesz dany obiekt (fotografujesz lub malujesz) – z góry czy z dołu.

Wskaż na fotografiach pejzażowych linię horyzontu. Zastanów się, z którego miejsca (z góry czy z dołu) Barwik, Lasolka i Med-Art zachwycali się tymi krajobrazami. Co zainteresowało cię najbardziej w kolażu? W czasie wolnym poszukaj dokładniej informacji o tych zakątkach Ukrainy.

Kolaż (укр. *колаж*) – połączenie różnych obrazów w jedną kompozycję. **Kolaż fotograficzny** (укр. *фотоколаж*) – kolaż złożony z fotografii. **Brikołaż** (укр. *бриколаж*) – kolaż złożony z przedmiotów.

Wariant 1. Wykonaj kolaże o różnym kształcie, wykorzystując fotografie z ukraińskich czasopism.

W celu stworzenia kolażu fotograficznego, trzeba na kartce papieru ułożyć kompozycję z kilku zdjęć; nakleić je. Wyciąć je zgodnie z wybranym kształtem (serce, mapa itp.). Detale kompozycji nakleić na kartonie. Można również dorobić ramkę, dodać nazwę.

Mapa Ukrainy

Ukraina w moim sercu

Wariant 2. Wykonaj brikolaż „Weseli podróżnicy”. Połącz w kompozycji różne materiały codziennego użytku, zdjęcia itp.

Dowiedz się, jak wykonać kolaż fotograficzny ze zdjęć rodzinnych za pomocą programów komputerowych.

7. W PRZYJACIELSKIM KRĘGU SŁOWIAŃSKIM

Wędrowniki są fascynujące i ciekawe! Pamiętasz, jak podróżując, poznawaliśmy sztukę Polaków i Czech? A czy wiesz, że język, zwyczaje i sztuka Polaków, Czechów, Bułgarów, Białorusinów i innych narodów są podobne do ukraińskich? To dlatego, że jesteśmy potomkami dawnych plemion słowiańskich. Przedstawiciele tych narodowości mieszkają na Ukrainie w przyjaźni i harmonii.

Do jakiej muzyki tańczą dzieci na obrazie – do szybkiej czy wolnej, skocznej czy nastrojowej? Porównaj stroje ludowe Polaków, Czechów (na lalkach) z ukraińskim strojem ludowym. Wyciągnij wnioski.

Mazur.

Mazur (укр. *мазу́рка*) – polski taniec narodowy w żywym tempie i metrum 3/4.

Polka (укр. *по́лька*) – skoczny energiczny taniec w metrum 2/4 pochodzący z Czech, tańczony w parach.

POLKA

Muzyka i słowa ludowe

Музична партитура для польки. Текст пісні:

Ся-є вне-бі со-неч-ко, со-неч-ко, зо-ло - те-є
 донечко, донечко. Просить вітер хмарочку, хмарочку:
 «Гей! Стан - цю - ем по-леч - ку, по-леч - ку!»

W sztuce narodów słowiańskich jest wiele elementów wspólnych. W szczególności, istnieje wiele utworów, w których przeplata się śpiew i tańiec. Są to śpiewotańce (ukraińska kołomyjka, czeska polka itp.).

Czeska polka.

W jakim tempie i za pomocą jakich znaków artykulacyjnych trzeba wykonywać tę pieśń? Scharakteryzuj muzyczne i choreograficzne wykonanie tego tańca.

Warsztat muzyczny

W rytmie melodii czasami zachodzą nagłe zmiany. Na przykład, przesunięcie akcentu z silnej części na słabą . Takie zjawisko w muzyce nosi nazwę **synkopa**. Rytm z synkopami często spotykamy w tańcach, co nadaje ruchowi szczególnej energii.

Praca w grupach. Minibadanie. Wykonajcie melodię polki bez synkop. Porównajcie dwa warianty rytmu. Jak zmienia się charakter muzyki? Zaimprovizujcie akompaniament rytmiczny, akcentując synkopy.

W polskim mieście Sopot znajduje się dziwny budynek, który sprawia wrażenie ruchu, niczym w tańcu. Poszukaj w Internecie innych niezwykłych budynków. Wymyśl storytelling o ciekawej architekturze.

7. W PRZYJACIELSKIM KRĘGU SŁOWIAŃSKIM

Barwik i Lasolka lubią wędrować i zachwycać się ciekawymi budowlami. Ozdobione domy są niezwykle!

Lasolka maluje budynki z pamięci, Barwik wycina je z papieru. Med-Art troszczy się o ekologię, dlatego majsterkuje budynki ze starych pudełek kartonowych i innych materiałów użytkowych.

Co dzieje się na obrazie? Jakie odczucia on wywołuje? Czy jest to obraz realistyczny, czy dekoracyjny? Zastanów się i objaśnij swoje zdanie. Jakie figury geometryczne zostały wykorzystane przez artystę do przedstawienia budynków?

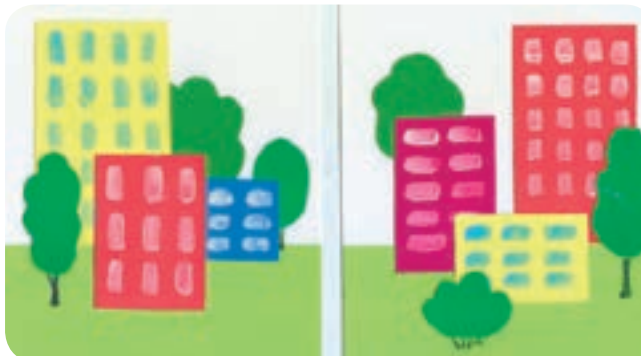

Pejzaż miejski (укр. міський пейзаж) – krajobraz miasta.

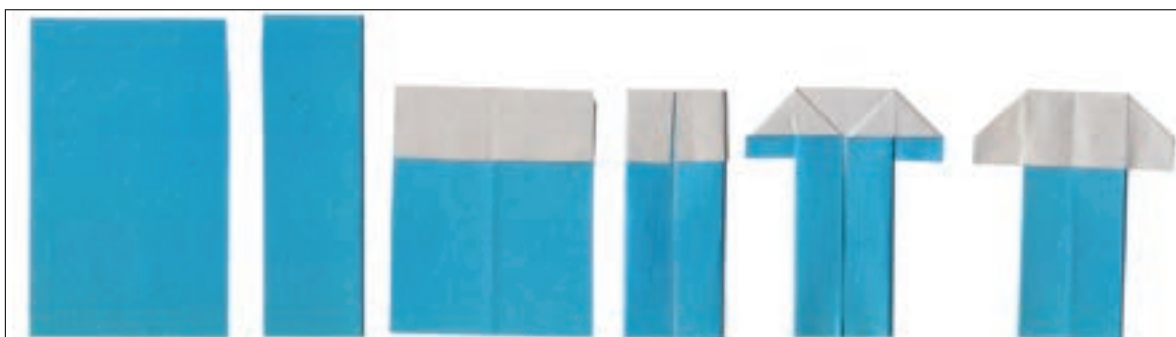

Warsztat plastyczny

Przypomnij sobie: żeby stworzyć odczucie głębi na płaszczyźnie, przedmioty najczęściej umieszczane są na pierwszym planie tak, żeby częściowo zasłaniały te, które są w oddali. Przedmiot znajdujący się bliżej widza jest malowany niżej, bardziej oddalony – wyżej. Przyjrzyj się obrazom.

Wykonaj kompozycję „*Moje miasto*”.
Wykorzystaj metodę zasłaniania (*aplikacja*).

Przyjrzyj się ilustracjom w swoich podręcznikach i znajdź wizerunki, na których wykorzystano metodę zasłaniania. Określ, co znajduje się bliżej, a co – dalej.

8. W PRZYJACIELSKIM KRĘGU SŁOWIAŃSKIM (ciąg dalszy)

Ukraina stała się ojczyzną dla przedstawicieli wielu narodów słowiańskich. Każdy z nich jest wyjątkowy, ale w sztuce łączy je bardzo wiele.

 Pofantazuj, o czym marzą dzieci na obrazie bułgarskiej malarki Marianny Kałaczowej. Który z wysłuchanych utworów muzycznych jest odpowiedni jako podkład do prezentacji tego obrazu? Objaśnij. Znajdź na obrazie rytm.

 Bułgarski taniec (zespół „Bolgaran”). Taniec białoruski „Krzyżak”. Białoruska kołysanka. Bułgarska kołysanka.

 Określ cechy wspólne w tańcach i kołysankach różnych narodów słowiańskich. Wyklaszcz rytmy wysłuchanych utworów muzycznych.

RYTM

Równomierne zmiany dźwięków różnej długości.

Równomierne zmiany pewnych obrazów.

BULBA

Białoruski śpiewotaniec ludowy

Живо

Гар-ні, гар-ні буль-бу з пе-чы у тор-бач-ку
ды на пле-чы, у тор-ба-чку да ня-сі -
ска-жаш «дзя-куй», як з'я-сі.

Wykonaj kuplet pieśni z inscenizacją. Scharakteryzuj strój ludowy Białorusinów. Porównaj go ze strojem ukraińskim, czeskim, polskim.

Warsztat muzyczny

Ile różnych rytmów znajduje się w Krainie Sztuki! Mają one różny charakter. W *rytmie równomiernym* odczuwamy, jak zharmonizowanie brzmią silne i słabe odcinki czasowe w takcie. Taki spokojny ruch pomaga się zrelaksować, odprężyć.

Rytm muzyczny nabiera ostrości charakteru, gdy silny odcinek się przedłuża, a słaby – skraca . Jest to *rytm punktowany*, a jeżeli w rytmie znajduje się synkopa, staje się on niestały, *obcinany (synkopowy)*.

Pomóż swoim przyjaciołom Lasolce, Barwikowi i Med-Artowi odtworzyć rytm tańców. Porównaj ich charakter.

$\frac{2}{4}$ polka

$\frac{3}{4}$ mazur

$\frac{4}{4}$ krzyżak

Przeczytaj wyrażenia i objaśnij, jak je rozumiesz. „Сябры вядомы ў бядзе” (*białoruski*), „Приятел в нужда се познава” (*bułgarski*). Zastanów się, jakie odpowiedniki tych przysłów znajdują się w języku ukraińskim.

8. W PRZYJACIELSKIM KRĘGU SŁOWIAŃSKIM (ciąg dalszy)

Zgiełk miast naszego kraju zawsze szczerze wita różne narodowości. Wędrując, nasi przyjaciele Lasolka, Barwik i Med-Art poznają ciekawe budowle i próbują odtworzyć swoje wrażenia, jak prawdziwi malarze.

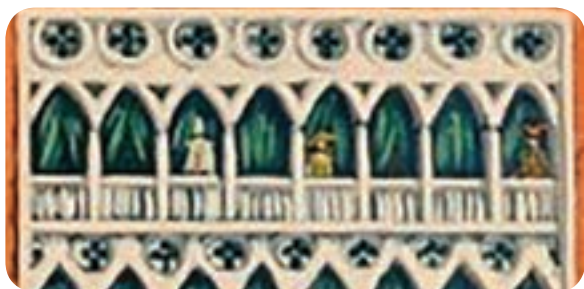

Jaki nastrój panuje na obrazie? Obejrzyj budynki. Znajdź rytmy, zastrzeżenia? Czy to dzieło można nazwać „pejzażem miejskim”? Odpowiedź uzasadnij. Jakich kolorów użyła malarka?

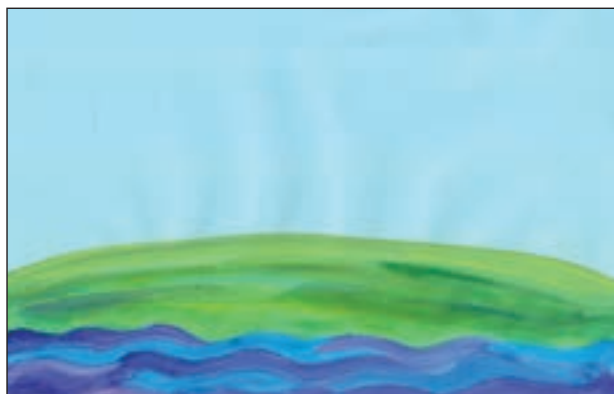

Warsztat plastyczny

Rytm jest wykorzystywany w architekturze dzięki następowaniu po sobie różnych elementów – okien, balkonów, kolumn, arkad itp. Rytmiczność można podkreślić za pomocą zdobień, koloru.

Namaluj pejzaż miejski bez wcześniejszego szkicowania. Przedstaw rytmiczne przeplatanie się okien budynków, drzew itp. (gwasz).

Wariant 1

Wariant 2

W czasie wolnym wraz z przyjaciółmi zbuduj z klocków Lego ulicę miasta, wykorzystując rytmicznie na zmianę elementy jednakowego rozmiaru czy koloru.

9. W GOŚCI DO WĘGRÓW, RUMUNÓW I MOŁDAWIAN

Szczodra dla wszystkich ukraińska ziemia jest domem dla Węgrów, Rumunów i Mołdawian. To pracowite narodowości, które mają swoją historię, zwyczaje, tradycje, sztukę. Węgierski malarz Laszlo Koday wyraża swoją miłość do ojczyzny za pomocą jaskrawych, niezwykłych, bajkowych obrazów.

? Jaki nastrój wywołuje ten obraz? Jakiej skali muzycznej (durowej czy molowej) on odpowiada?

Wielu kompozytorów różnych narodowości stworzyło znane na całym świecie utwory muzyczne pod wpływem węgierskich melodii ludowych.

 Ferenc Liszt. „Rapsodia węgierska № 2» (w wykonaniu *D. Oravec* w 29. odcinku „Kocięgo koncertu”, f/a „Tom i Jerry”).

 Johannes Brahms. „Taniec węgierski № 5” cover na skrzypce *Oleksandra Bożyka*).

CZARDASZ

Węgierski taniec ludowy

Гей, да-вай-те ра-зом з на-ми цей та-нок стан-цю-єм вправ-но!

То в о-дин-ці, то по - пар - но, до впо-до-би чар - даш нам.

Określ, jakie długości nut tworzą rytm czardasza. Przed nauką melodii wykonaj jej rytm. Zastanów się, w którym miejscu trzeba wziąć oddech podczas śpiewu.

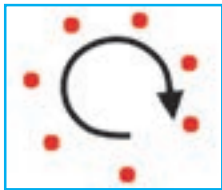

Warsztat choreograficzny

Węgierski taniec ludowy czardasz składa się z dwóch części, które kontrastują ze sobą tempem. Powolny, liryczny wstęp wykonują mężczyźni, którzy poruszają się po kole. Tempo stopniowo przyspiesza i taniec kończy się szybkim wirowaniem par.

„Język” choreografii stanowią ruchy, każdy taniec posiada swój „rysunek”.

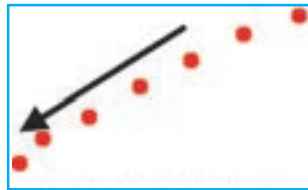
Ruch tancerzy na scenie

po kole

półkolem

po przekątnej

Vittorio Monti. „Czardasz” (ksylofon z orkiestrą).

Które wirtuozowskie (mistrzowskie) lub humorystyczne fragmenty wykonania tego utworu spodobały ci się najbardziej?

Przeczytaj węgierską bajkę „Czarodziejskie cymbały”. Podziel się swoimi wrażeniami z przyjaciółmi.

9. W GOŚCI DO WĘGRÓW, RUMUNÓW I MOŁDAWIAN

Karpaty znajdują się nie tylko na Ukrainie. Rozciągają się one na terytorium Polski, Węgier, Rumunii i innych państw. Malarze zachwycają się niezwykłym pięknem pejzaży górskich. Na wszystkich, kto chociaż raz zobaczył Karpaty, które sięgają do nieba, sprawiają one niezapomniane wrażenie. Góry są pokryte pradawnymi lasami, soczystą zielenią traw, błękitnymi jeziorami, rwącymi rzeczkami i potokami. Takie czarujące Karpaty widzimy na płótnach malarzy.

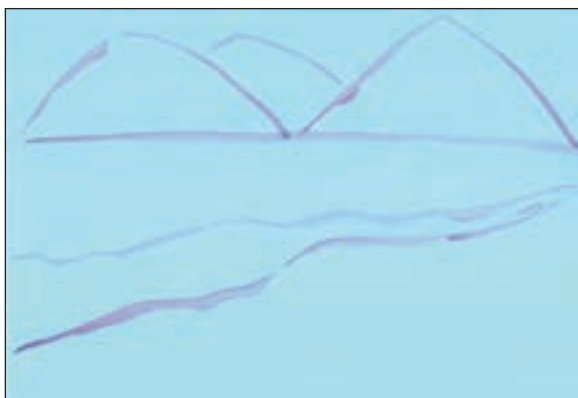

Przyjrzyj się *pejzażowi górskiemu*. Zastanów się, dlaczego taką nazwę posiada ten rodzaj pejzażu. Zwróć uwagę: na pierwszym planie widnieją elementy jaskrawe, kolory są nasycone. Na drugim i dalszych planach (góry) – są one lekko rozmyte, kolory nabierają chłodnych odcieni, stają się ciemniejsze.

 Porównaj pejzaże. Nazwij ich rodzaje.

 Wykonaj pejzaż górski (*gwasz, papier przyciemniany*).

 Omów z rodzicami albo przyjaciółmi, co można i trzeba zrobić, żeby zachować unikalne piękno i bogactwo Karpat. Zastanówcie się razem, jak w tym celu wykorzystać możliwości współczesnych mediów.

10. W GOŚCI DO WĘGRÓW, RUMUNÓW I MOŁDAWIAN (*ciąg dalszy*)

Cechy charakteru Rumunów i Mołdawian znalazły swoje jaskrawe odzwierciedlenie w sztuce tańca – szybkiej, porywającej, energicznej.

Moldoveneasca (zespół „Žok”). Rumuński taniec „Inwertita”
(Ukraiński Państwowy Chór Akademicki im. H. Weriowki).

dudy

Scharakteryzuj wysłuchaną muzykę, ruchy taneczne, stroje ludowe wykonawców. Zobacz, jak artyści przedstawili mołdawskie i rumuńskie tańce. Jakich instrumentów muzycznych używają wykonawcy?

Instrumenty muzyczne popularne wśród wielu narodów zamieszkujących terytorium Ukrainy są podobne do siebie swoim brzmieniem i wyglądem. Mają one jednak różne nazwy.

Takimi instrumentami są dobrze ci znane dudy szkockie, cymbały, piszczałka i inne.

Wymyśl melodię do tekstów węgierskich pieśni ludowych.

1. *Żywo, tanecznie*

2/4

Ве - се - ло жи - ве вів-чар, со - піл - кар, бай - кар, каз - кар.
Ось він став і за-спі-вав про кві - ту - чий рід-ний край.

2. *Spokojnie, melodyjnie*

3/8

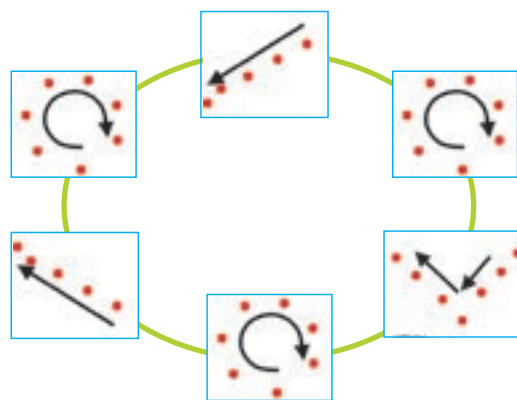
Пташ - ка від - лі - та - є, край наш по - ки - да - є,
Вми - ла - ся сльо - зо - ю: – Ждіть ме - не з вес - но - ю.

Tłumaczenie z języka węgierskiego Iwan Petrowec

Warsztat choreograficzny

Budowa tańca *moldoveneasca* ma formę ronda. Typowy ruch wszystkich tancerzy po kole – to specyficzny refren. W innych epizodach tancerze w parach wykonują różne figury, tworzą linie albo małe koła (oddzielnie kobiety i mężczyźni). Wśród ruchów jest wiele zabawnych podskoków, mocnych przytupywań obcasami.

Minibadanie: w czasie oglądania tańca *moldoveneasca* określ temat główny, który się powtarza (podnoś rękę zawsze wtedy, gdy powtarza się refren). Jakie ruchy w tym czasie wykonują tancerze? Co w tańcu się powtarza?

W czasie wolnym wykonaj lapbook „*Instrumenty muzyczne narodów świata*”.

10. W GOŚCI DO WĘGRÓW, RUMUNÓW I MOŁDAWIAN (*ciąg dalszy*)

Twoi przyjaciele Lasolka, Barwik przy pomocy Med-Arta odbyli niewielką wirtualną podróż na Zakarpacie i Bukowinę. Właśnie tutaj wśród Ukraińców mieszka wielu Węgrów, Rumunów i przedstawicieli innych narodowości. Największe wrażenie na naszych wędrowcach wywarła wyrafinowana architektura budowli, zawarta w ażurowych metalowych koronkach bram, balustrad, lamp itp.

Już od dawnych czasów złote ręce doświadczonych kowali obdarowywały nas sztuką *kowalstwa artystycznego* – rodzaju sztuki użytkowej.

Przyjrzyj się wyrobom metalowym na ilustracjach. Jak myślisz, jaką wiedzę i umiejętności muszą posiadać majstrowie? Określ, na których ilustracjach jest symetria. Nazwij wyroby z metalu wśród twoich przedmiotów codziennego użytku. Przypomnij sobie, jakie już znasz rodzaje rzemiosła artystycznego.

Warsztat plastyczny

Symetria ma szerokie zastosowanie w sztuce.

Symetria – to równomierne umieszczenie części kompozycji względem osi lub środka kompozycji. *Asymetria* – to brak symetrii.

Elementy symetryczne

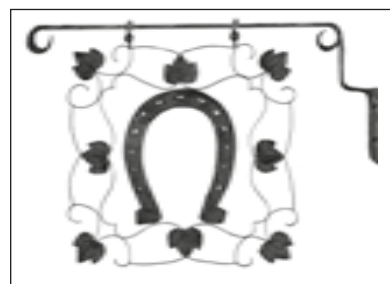

Elementy asymetryczne

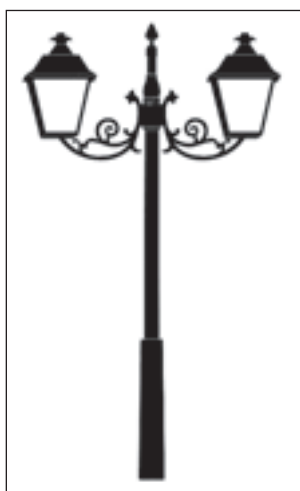

Wykonaj szkic wyrobu rzemiosła artystycznego z metalu, wykorzystując symetrię lub asymetrię (*flamastry*).

Wariant 1. Szkic szyldu.

Wariant 2. Szkic lampy.

W czasie wolnym zrób parę zdjęć wyrobów kowalstwa artystycznego w twoim mieście lub na wsi.

11. MOTYWY LUDOWE W SZTUCE TATARÓW KRYMSKICH I GREKÓW

W przyjacielskim kole różnych narodów, które żyją na Ukrainie są też Tatarzy krymscy – rdzenni mieszkańcy Krymu posiadający ciekawą, różnorodną i oryginalną kulturę.

? Co zostało przedstawione na obrazie? Przyjrzyj się różnorodności zdobień. Jakimi rodzajami ornamentu ozdobiono pokój, wyroby codziennego użytku?

Cechą charakterystyczną muzyki Tatarów krymskich jest ozdabianie melodii, co nadaje jej charakter „koronki”. Mamy śpiewają swoim dzieciom kołysanki, żeby te rosły zdrowe i szczęśliwe. Na uwagę zasługuje to, że matka w kołysance zwraca się nie, jak najczęściej, do dziecka: „Śpij, dziecińko, śpij”, a do trzeciej osoby z prośbą o odejście i nie przeszkadzanie rodzinnemu szczęściu.

🎧 Kołysanka krymskotatarska („Menim ułym batyr”).
Pieśń ludowa w wykonaniu Dżamały (*fragment*).

📺 Taniec „Emir Dżeliał Chajtarmasy”.

? Na czym polega wyjątkowość melodii Tatarów krymskich? Jak rozwija się taniec? Scharakteryzuj muzykę i ruchy tancerzy.

PRZYJAŹŃ I DOSTLUK

Muzyka Ł. Dżemaliadinowa

Słowa M. Puhacz, Ł. Dżemaliadinowa, N. Kononenko

Дру-жить бджіл-ка з кві-та-ми, з пта-шко-ю–зо-ря.

Дру-жить лис-тя з ві-та-ми, з па-ру-сом–мо-ря!

Зем-лю зроб-лять каз-ко-ю стіль-ки доб-рих рук,

Крим зі-грі-ють лас-ко-ю друж-ба і дост-лук!

W czasie nauki piosenki staraj się dokładnie odtwarzać jej obraz rytmiczny. Opisz strój ludowy Tatarów krymskich.

Warsztat choreograficzny

Krymskotatarski taniec ludowy jest dumą narodu Tatarów krymskich. Zobacz, jak został on przedstawiony na znaczku pocztowym.

Tancerki oczarowują płynnymi ruchami i pełnymi wdzięku obrotami. Pełne temperamentu tańce męskie uosabiają odwagę, siłę, umiejętności wojskowe.

Dzieci są uczone tańczyć już od najmłodszych lat. Wiadomo, nie wszyscy osiągają sukcesy jako tancerze, ale wszyscy potrafią pięknie się ruszać w rytm muzyki.

Jeśli masz ochotę, dowiedz się, które instrumenty ludowe Tatarów krymskich są podobne do instrumentów ukraińskich.

11. MOTYWY LUDOWE W SZTUCE TATARÓW KRYMSKICH I GREKÓW

Rzemiosło artystyczne Tatarów krymskich wyróżnia się bogactwem zdobień i jaskrawą kolorystyką. Tradycyjnymi ornamentami, wśród których przeważają motywy roślinne, ozdabiane są przedmioty codziennego użytku: odzież, wyroby jubilerskie, dywany, meble itp.

Przyjrzyj się wyrobom rzemiosła artystycznego Tatarów krymskich. Jakie kształty naturalne stały się podstawą ornamentów, wizerunków.

Ornament (укр. орна́мент) – motyw zdobniczy zbudowany na zasadzie rytmicznie powtarzających się elementów.

Warsztat plastyczny

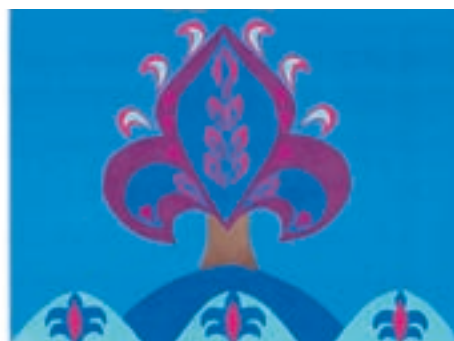
Przypomnij sobie: ornament geometryczny składa się z figur geometrycznych, roślinny – z dekoracyjnych motywów roślinnych. Artyści łączą różne elementy i otrzymują oryginalne ornamente. Często elementy ornamentu umieszcza się na prostym lub pofalowanym pasku. Są również ornamente, w których elementy są umieszczone wokół środka figury geometrycznej (koła, trójkąta, kwadratu).

Wariant 1. Wykonaj ornament na pasku według motywów krymskotatarskich (*kredki, flamastry*).

Wariant 2. Wykonaj aplikację w krymskotatarskich tradycjach (papier kolorowy (*tkanina*)).

Znajdź w domu przedmioty codziennego użytku z różnymi rodzajami ornamentu. Chętni mogą zrobić zdjęcie wyrobu rzemiosła artystycznego.

12. MOTYWY LUDOWE W SZTUCE TATARÓW KRYMSKICH I GREKÓW (ciąg dalszy)

W dawnych czasach Grecy, wędrując po morzach, osiedlali się na nowych ziemiach. W ten sposób powstało miasto Olbia (w pobliżu Nikołajewa), Chersonesz (Sewastopol), Pantikapajon (Kercz), których pozostałości odkryto na południu Ukrainy. Tutaj Grecy żyją do dzisiaj, zachowując swoją kulturę.

Najbardziej znany taniec grecki to *syrtaki*. Naprawdę można go zańczyć tylko wtedy, gdy porwie nas jego rytm i poczucie wspólnoty ze wszystkimi tancerzami poprzez jego ruchy i muzykę.

Med-Art proponuje ci odbyć wirtualną podróż do greckich miast, które istniały na terenach Ukrainy w dawnych czasach.

Olbia, Chersonesz. *Mikis Theodorakis* „Syrtaki”.

Jakie jest tempo tego tańca? Scharakteryzuj jego ruchy.

Grecja jest ojczyzną teatru. W dawnych czasach aktorzy występowali w maskach. W spektaklach brał udział chór.

Ruiny teatru w Chersonozie

Starożytna maska grecka

Nazwy niektórych części budynku teatru mogą ci się wydawać znajome. Na przykład, orchestra albo skene. Jak myślisz, co one oznaczały? Przypomnij sobie swoje ulubione spektakle teatralne. Do którego z rodzajów teatru one należą?

muzyczny

lalkowy

dramatyczny

Budowa sceny

Warsztat teatralny

kurtyna

scena

zasłona

kulisa (kotara)

Przeczytaj tekst. Policz nuty w słowach. Którą nutę wykorzystano najczęściej? Których nut brakuje? Wymyśl z nimi rebusy.

Grecy podarowali światu wiele mitów. Wśród nich jest mit o Prometeuszu, który dla ludzi uczynił dużo dobra: pomógł zbudować pierwszą łódź, udomowił byka, żeby pomagał zażywać pokarm, zapoznał ludzi z metalami i ich obróbką, nauczył wytwarzać leki z ziół leczniczych. Nie złąkł się Zeusa i zażył dla ludzi ogień.

12. MOTYWY LUDOWE W SZTUCE TATARÓW KRYMSKICH I GREKÓW (ciąg dalszy)

Z dawien dawna artyści greccy posiadli umiejętności tworzenia *mozaiki*, którą nazywa się również „niezwykłym obrazem”. Takie przedstawienia lub wizerunki wykonuje się najczęściej z drobnych kamyczków lub żwiru morskiego. Grecy ozdabiali nimi podłogę i ściany pomieszczeń, baseny i fontanny. Technika ta jest popularna również obecnie. Wykorzystuje się w niej kawałki szkła, płytek ceramicznych itp.

Porównaj gamę kolorystyczną i wizerunki mozaik współczesnych i starożytnych greckich. Jakie rodzaje ornamentu widnieją na mozaikach starożytnych?

Mozaika (ukr. *мозаїка*) – kompozycja wykonana z kolorowych kamieni, szkła, płytek ceramicznych i innych materiałów.

Robot Med-Art proponuje ci zadbać o środowisko naturalne i wykonać prezent noworoczny z materiałów codziennego użytku (*mozaika, brikolaż* itp.). W kompozycji można wykorzystać kaszę, kolorowe nakrętki od butelek, stare niepotrzebne guziki czy koraliki, zdjęcia itp. Można przytwierdzić je do powierzchni za pomocą plasteliny lub kleju, albo połączyć w inny sposób.

W czasie ferii dowiedz się, ile kosztują koraliki do prasowania dla dzieci w sklepach internetowych. Zastanów się, jaką sumę możesz zaoszczędzić w budżecie rodzinnym, wykorzystując do zrobienia mozaiki odpady użytkowe.

SPRAWDŹ SWOJE OSIĄGNIĘCIA

Zadania Lasolki

1. Łącząc w wyobraźni puzzle, nazwij rodzaje ukraińskich pieśni ludowych. Podaj ich przykłady.

2. Powiedz, jak wykonywane są utwory muzyczne na ilustracjach.

3. Wybierz i podaj nazwę ukraińskich instrumentów muzycznych.

4. Określ, czym tańcem (jakiego narodu) jest każdy z wymienionych utworów.

Zadania Barwika

1. Objaśnij, czym jest kolaż.

2. Wybierz spośród obrazów pejzaż górski i miejski.

3. W jaki sposób w kompozycji można odtworzyć głębię przestrzeni, plany? Objasnij na przykładach.

4. Do jakich rodzajów rzemiosła artystycznego należą te wyroby?

Zadania Lasolki i Barwika

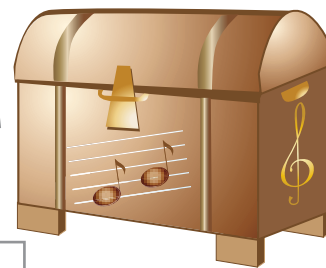
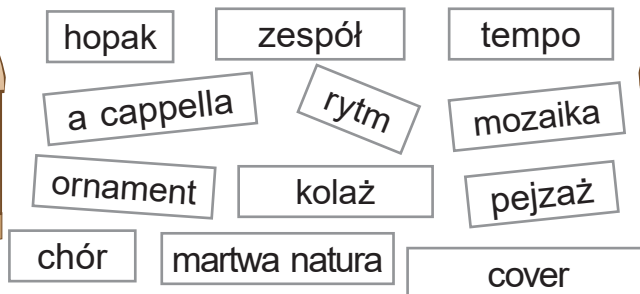
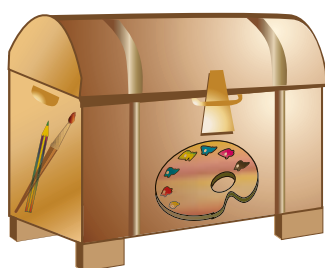
1. Określ, do jakich narodowości mieszkających na Ukrainie należą tańce przedstawione na ilustracjach.

2. Jaką muzykę lub obraz z podręcznika wykorzystasz w celu relaksacji (wyciszenia), a jaką do wywołania nastroju pełnego energii? Podaj przykłady i objasnij swój wybór.

3. Wybierz z podręcznika przykłady różnych rodzajów sztuki, które można umieścić w lapbooku „Twórczość ludowa”.

4. Rozłóż słowa do odpowiednich skrzyń sztuki. Które słowa trzeba umieścić w obu skrzyniach?

2. PODRÓŻE PO KRAJACH I KONTYNENTACH

13. PODRÓŻ DO NIEMIEC I AUSTRII

Nasza wędrówka trwa dalej... Pamiętasz bajkę o Dziadku do orzechów? A utwory „Badinerie” i „Musette”? A, może, znasz hymn Unii Europejskiej? Autorami tych utworów są wybitni niemieccy kompozytorzy – Jan Sebastian Bach i Ludwig van Beethoven.

 Przyjrzyj się figurce z porcelany „Koncert rodzinny”, którą wykonali niemieccy artyści. Czy przedstawia ona ludzi nam współczesnych? Odpowiedź uzasadnij. Czym zajmuje się rodzina? Jakie instrumenty muzyczne poznajesz?

Ludwig van Beethoven. „Dla Elizy”.

Jakie wrażenia wywołuje w tobie wysłuchana muzyka? Na jakim instrumencie muzycznym wykonywany jest ten utwór? Czy jest on przedstawiony w figurce? A wśród obrazów w klipie?

Wysłuchaj innych wykonań utworu „Dla Elizy” i zastanów się, który z wariantów lepiej wybrać, jeżeli chcesz odpocząć, odprężyć się i pomarzyć.

Kompozytor niemiecki *Jan Sebastian Bach* grał w kościele na organach. Jest to dęty instrument klawiszowy. *Dęty* – ponieważ dźwięk wypływa z wielu metalowych piszczałek. *Klawiszowy* – bo organista gra rękami na kilku klawiaturach. Jednocześnie powinien grać również nogami! Ale w jaki sposób?

Organy

Zwróć uwagę na grę organisty. Ile klawiatur mają organy? Porównaj z fortepianem.

Jan Sebastian Bach. „Andante”.

ŚNIEG

Muzyka i słowa *D. Ptaszyńska*

Від-шу-мі-ло лі-то смі-хом і піс-ня-ми, ще-бе-том пта-ши-ним,
 го-мо-ном до-ріг... Дов-го о-сінь пла-ка-ла сі - ри-ми до-ща-ми,
 а те-пер за вік-на-ми сніг. А те-пер за вік-на-ми сніг.

W czasie wolnym obejrzyj w kole rodzinnym lub ze znajomymi film animowany na motywach utworu „Dla Elizy” L. van Beethovena. Wymyślcie razem opowiadanie o fabule, którą przedstawili animatorzy.

13. PODRÓŻ DO NIEMIEC I AUSTRII

Podróżując po Niemczech i Austrii, nasi przyjaciele zwrócili uwagę na różne zegary, które ozdabiają wieże pałaców i świątyń. Dowiedzieli się oni, że miejscowi artyści są wirtuozami tego fachu. Zegary były dekorowane kosztownymi kamieniami, ozdobiane złotem i srebrem, czasami nawet freskami. Są to prawdziwe dzieła sztuki!

Zegar Glockenspiel w Monachium.

Obejrzyj wieżę zegarową w niemieckim mieście Monachium. Przyjrzyj się zdobieniom wskazówek zegara i postaciom ruchomych figur. Jakie rodzaje sztuki zostały tu połączone?

Na czym polega oryginalność kształtów i zdobienia zegarów?

Wykonaj model zegara (*technika do wyboru*). Do ozdobienia wykorzystaj materiały przyrodnicze, papier kolorowy.

W czasie wolnym dowiedz się, jakie zegary są w twoim domu. Zwróć uwagę na ich kształt i zdobienia. Dowiedz się, w jakich bajkach i utworach o jakiej porze dnia najlepiej jest słuchać tej muzyki.

14. PODRÓŻ DO NIEMIEC I AUSTRII (ciąg dalszy)

Walc – to znany na całym świecie taniec, który jest wykonywany z powodzeniem już ponad 200 lat! Dzięki charakterystycznemu metrum $\frac{3}{4}$, można go łatwo rozpoznać wśród innych tańców. Więc powędrujmy do Wiednia – stolicy walca...

Bal wiedeński (*fragment*). *Johann Strauss*. Walc (do wyboru).

Od dawien dawna w Austrii i Niemczech odbywały się wieczorne koncerty, które latem organizowano pod gołym niebem – w ogrodach bogatych rodzin. Prawdopodobnie, właśnie z okazji takiego koncertu austriacki kompozytor Wolfgang Amadeusz Mozart skomponował „Serenadę na orkiestrę smyczkową”.

Wolfgang Amadeusz Mozart. „Serenada na orkiestrę smyczkową”.
IV cz. (Rondo).

Co nadaje muzyce radosnego charakteru świątecznego? Jakie instrumenty wykonują rondo? Jakie jest tempo utworu muzycznego? Słuchając muzyki, pokaż gestem, kiedy brzmi główny temat ronda – refren. Zastanów się, kiedy najlepiej jest słuchać tej muzyki w czasie dnia.

Wariant 1. Praca w parach. Wymyślcie improwizację rytmiczną w formie ronda. Wykonajcie ją (body percussion).

Wariant 2. Praca w grupach. Wybierzcie dyrygenta i pod jego kierownictwem akompaniujcie do walca Johanna Straussa „Nad pięknym modrym Dunajem”. (Melodię gra nauczyciel lub nauczycielka, uczeń lub uczennica).

The image shows a musical score for the waltz 'Nad pięknym modrym Dunajem' by Johann Strauss. It consists of five staves of music. The first staff is the melody, followed by four accompaniment staves. The time signature is 3/4.

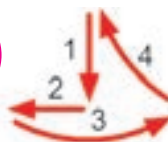
Warsztat muzyczny

Przypomnij sobie znane ci miary (metrum) w muzyce: dyryguj zgodnie ze schematami.

Three rhythmic patterns are shown, each starting with a time signature and followed by a sequence of notes:

- 2/4: Quarter note, quarter note, quarter note, quarter note.
- 3/4: Quarter note, quarter note, quarter note, quarter note, quarter note.
- 4/4: Quarter note, quarter note, quarter note, quarter note, quarter note, quarter note, quarter note, quarter note.

Schematy dyrygowania

W czasie wolnym dowiedz się, w jakich filmach animowanych i fabularnych bohaterowie tańczą walca.

14. PODRÓŻ DO NIEMIEC I AUSTRII (ciąg dalszy)

Najczęściej jako pamiątkę z podróży przywozimy prezenty. A jaki prezent można przywieźć z Niemiec lub Austrii? Oczywiście, wyroby z porcelany: serwis do kawy, statuetkę lub szkatułkę. Kiedyś były one wykonywane i ozdabiane wyłącznie ręcznie.

? Powiedz, czy przedstawione wyroby to rzeźba czy relief (płaskorzeźba)? Jak myślisz, do czego służą statuetki kobiet?

Z prawej strony zostały przedstawione lalki-igielniki. Górna część lalki została wykonana z porcelany, dolna to poduszczyk z tkaniny w formie spódniczki na igły.

Statuetka (ukr. *стату́етка*) – niewielka rzeźba wykonana z drewna, kości, porcelany, gliny, kamienia, metalu lub innych materiałów.

Porcelana (ukr. *порцеля́на*) – rodzaj ceramiki w kolorze białym.

Warsztat plastyczny

Przypomnij sobie: istnieją różne sposoby lepienia (modelowania):

- *plastyczny* – lepienie z całego kawałka materiału za pomocą rozciągania;
- *konstrukcyjny* – lepienie z oddzielnych fragmentów (części);
- *łączony* – lepienie z całego kawałka i doklejanie oddzielnych części.

Wariant 1. Ulep lalkę za pomocą jednego ze znanych ci sposobów lepienia (*plastelina lub glina*). Dodaj detale ubrania (*tkanina lub papier*).

Wariant 2. Wykonaj obraz na płaszczyźnie (*plastelinowe wałeczki*).

Zrób zdjęcia statuetek, które posiada twoja rodzina albo twoi znajomi.

15. FRANCJA I ANGLIA – KRAJE PAŁACÓW, TEATRÓW, MUZEÓW

„Przepiękna”, „zagadkowa” – właśnie takie słowa słyszysz, kiedy mówimy o Francji. I rzeczywiście, państwo to na przestrzeni wielu wieków pozostaje krajem pałaców, teatrów, muzeów, odważnych rycerzy i uroczych bajek.

Czy pamiętasz Kopciuszka – wspaniałą bohaterkę bajki Charles'a Perraulta? Marzył on o balu w cudownym pałacu. We Francji rozwinęła się sztuka teatru muzycznego, kraj ten stał się ojczyzną baletu.

Jean-Philippe Rameau. Menuet (klawesyn). Paul Mauriat.
Menuet.

Jaki charakter ma ten taniec? Jakie ruchy tancerzy można sobie wyobrazić, słuchając tej muzyki? Który z wysłuchanych menuetów może być akompaniamentem tańca na obrazie? Jakich muzyków (wykonawców) przedstawił malarz? Czym odróżnia się brzmienie klawesynu od brzmienia fortepianu, organów?

PASTUCH

Francuska pieśń ludowa

Помірно

Вступ 2-го голосу

Гра-є, гра-є пас-ту-шок, кли-че вів-ці на лу-жок. Тіль-ки не-бо за-па-ла-є,
візь-ме хлі-ба він та й гра-є: «Ту-ру, ту-ру, та-ра-ра» – чу-ти з на-шо-го дво-ра.

Praca w grupach. Wykonajcie tę pieśń jako kanon. Zwróćcie uwagę, kiedy rozpoczyna swoją partię 2. głos.

Wolfgang Amadeusz Mozart. Wariacje na temat francuskiej pieśni ludowej „Pastuch”.

Co stało się z pieśnią ludową w utworze Mozarta? Jak zmienia się temat w nowym „wydaniu” (melodia, rytm, faktura itp.)? Przypomnij sobie, jak nazywa się taka forma muzyczna.

Warsztat choreograficzny

Menuet – starodawny taniec francuski, który pochodzi od korowodowego tańca ludowego. Z czasem stał się tańcem dworskim, który rozpoczynał każdy bal. W czasie menueta wykonuje się wiele reweransów (ukłonów). Taniec najczęściej rozpoczynał król z królową. Muzykę często wykonywano na klawesynie.

Wykonaj rytm menueta.

Wymyśl wariacje, zmieniając akompaniament na różnych instrumentach perkusyjnych, zwłaszcza tych wykonanych samodzielnie.

15. FRANCJA I ANGLIA – KRAJE PAŁACÓW, TEATRÓW, MUZEÓW

W Paryżu – stolicy Francji znajduje się wiele wybitnych dzieł architektury: katedr, pałaców królewskich, teatrów i muzeów.

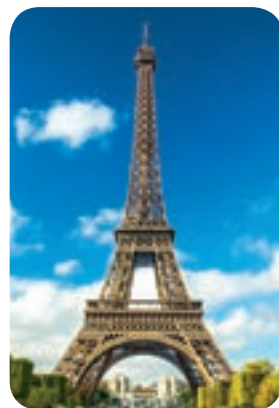

? Przypomnij sobie, czym jest muzeum sztuki, galeria obrazów. Jakimi dziełami sztuki zachwyca się widz na zdjęciu?

W czasie podróży Lasolka wykonała pocztówki (widokówki) własnymi rękami (handmade card) ze zdjęciami znanych paryskich budowli. Barwik przywiózł z Francji widokówki drukowane, które rozpowszechniają muzea jako reklamę swoich kolekcji. A Med-Art wysłał pocztą elektroniczną e-kartki z życzeniami do przyjaciół.

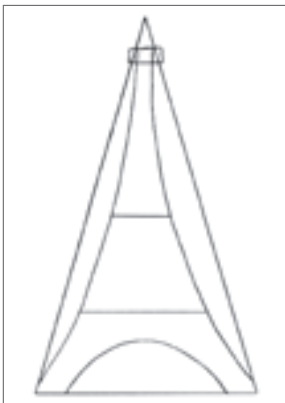
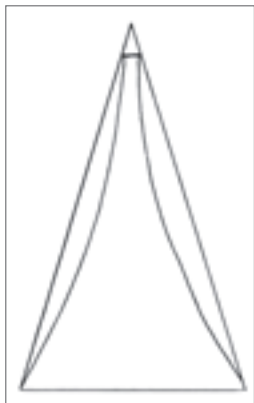
Pocztówki (widokówki) (укр. листівки) – to rodzaj grafiki. Należą one do wyrobów drukowanych.

Przypomnij sobie, jakie obrazy nazywamy symetrycznymi. Znajdź symetrię na widokówkach przedstawiających architekturę Francji.

Wykonaj pocztówkę „Pozdrowienia z Paryża”, wykorzystaj znane ci techniki (kredki świecowe, akwarela lub gwasz).

W czasie wolnym ozdób swoją widokówkę ramką z kartonu za pomocą cekinów lub drobnych koralików. Zrób zdjęcie swojej pracy plastycznej i wyślij przyjaciołom pocztą elektroniczną.

16. FRANCJA I ANGLIA – KRAJE PAŁACÓW, TEATRÓW, MUZEÓW (ciąg dalszy)

A czy możesz nazwać najbardziej rozpowszechniony w świecie język? (mała odpowiedź: to język komputerów.)

Oczywiście, że angielski! W Anglii narodzili się znani bohaterowie literaccy: Alicja, Mary Poppins, Piotruś Pan, Harry Potter i inni. Tworzy się o nich filmy – *ekranizacje* dzieł literackich. Wiele z nich ma charakter fantastyczny, są również musicale.

Do tego w Anglii do dzisiaj żyje prawdziwa królowa i księżęta. Dlatego nie dziwi nas, że w utworze literackim i filmie zwyczajne dzieci przeobrażają się we władców bajkowej krainy Narnii. Są one uczestnikami wielu niezwykłych przygód.

Harry Gregson-Williams. Muzyka z f/f "Opowieści z Narnii".
John Williams. Muzyka z f/f "Harry Potter i Kamień Filozoficzny" (fragmenty).

Jakie obrazy lub zdarzenia wyobrażasz sobie, słuchając muzyki? Jak się ona rozwija? Czy zmienia się dynamika? Czy można nazwać fantastycznym brzmienie instrumentów muzycznych w górnym rejestrze? Wybierz słowa charakteryzujące muzykę:

bajkowa

humorystyczna

delikatna

czarująca

liryczna

fantastyczna

heroiczna

magiczna

Ekranizacja (ukr. *екранізація*) – stworzenie filmowej wersji utworu literackiego.

KLAP! KLAP!

Angielska piosenka (zabawa)
Tekst ukraiński O. Torhałowa

f *Енергійно*

Хлоп, хлоп, ну-мо всі плес-ка - єм в до - ло - ні!

Туп, туп, ну-мо всі ту - па - єм но - га - ми!

Praca w grupach. Wykonajcie piosenkę jako kanon. Przestrzegajcie zasad śpiewania w zespole. Wybierzcie dyrygenta. Razem z przyjaciółmi/ przyjaciółkami wykonajcie tę piosenkę zgodnie z jego zaleceniami.

Wystukaj rytm. Jest on równomierny czy punktowany? Objaśnij. Poimprovizuj (rytm, melodia) z dynamiką wykonania.

Warsztat muzyczny

Siłę dźwięku w muzyce – *dynamikę* oznacza się:

pianissimo	piano	mezzo-piano	mezzo-forte	forte	fortissimo
<i>pp</i>	<i>p</i>	<i>mp</i>	<i>mf</i>	<i>f</i>	<i>ff</i>
bardzo cicho	cicho	dość cicho	dość głośno	głośno	bardzo głośno

pp

crescendo

ff

f

p

diminuendo

Zabawa ruchowa «Clap your hands».

Obejrzyj paradę orkiestr z dudami i bębnami w Szkocji, która jest częścią Wielkiej Brytanii. Zwróć uwagę na stroje ludowe wykonawców.

16. FRANCJA I ANGLIA – KRAJE PAŁACÓW, TEATRÓW, MUZEÓW (ciąg dalszy)

Utwory pisarzy angielskich można obejrzeć w teatrze i kinie. Przypomnij je sobie. A czy potrafisz latać? Nie? To zanurzymy się w bajce, w której można nauczyć się latać razem z Piotruś Panem i jego przyjaciółmi.

F/a „Piotruś Pan” (fragmenty).

Przypomnij sobie, jak nazywamy rysunek, który towarzyszy tekstowi utworu literackiego. Zatyłuj te obrazy.

Fabulę filmu można zilustrować w sposób niezwykle, tworząc kompozycje z piasku.

Muzyka *Harrego Gregsona-Williamsa* z f/f “Opowieści z Narnii” z animacją z piasku.

Animacja z piasku – tworzenie na podświetlonej przezroczystej powierzchni obrazów z piasku (soli, mielonej kawy itp.). Taka kompozycja jest jakby żywa, przecież wciąż się zmienia na naszych oczach. Za pomocą kamery wideo jest ona przenoszona na ekran.

Wariant 1. Wykonaj rysunek do magicznej bajki (*monotypia, gwasz*). Przeobraż plamy w obrazy. Wizerunki wykonuj na folii, dodając do farby mydła. Nałóż folię na zmoczoną kartkę papieru i przyciśnij – utworzy się odbicie. Domaluj do niego detale.

Wariant 2. Wyobraź sobie, że jesteś animatorem. Wykonaj serię prac plastycznych do filmu „Piotruś Pan” (*kasza manna*). Sfotografuj telefonem każdy obrazek po kolei, załaduj w programie Stop Motion Studio i zrób film animowany.

Dowiedz się, jakie są filmy animowane w języku angielskim na motywach znanych ci utworów literackich. Sprawdź na własnym przykładzie, o ile łatwiej uczyć się języka obcego, oglądając ekranizacje. *Let's get started!*

17. PODRÓŻ DO SŁONECZNYCH WŁOCH I HISZPANII

Czy wiesz, w jakim państwie znajduje się miasto-karnawał, w którym zamiast ulic są kanały wodne? Jest to ojczyzna opery, światowej sławy śpiewaków, wybitnych malarzy i znanych projektantów mody. Serdecznie zapraszamy do Włoch!

We włoskim mieście Wenecji powstała *barkarola* – „pieśń gondolierów” ze specyficznym rytmem, w którym odczuwa się kołysanie fal.

Carlo Munier. „Barkarola” (duet mandoliny i gitary).
Mykoła Łysenko. „Barkarola” (fortepian).

Scharakteryzuj utwory muzyczne. Które kadry towarzyszące muzyce bardziej ci się spodobały: obrazy poświęcone Wenecji czy wirtualna wycieczka gondolą za pomocą nowoczesnego nagrania?
Jakie rodzaje lalek teatralnych zostały przedstawione na obrazie?

PROMYCZEK

Muzyka i słowa N. Maj

Я со-няч-ний про-мін-чик в до-лонь-ки по-кла-ду, я со-няч-ний про-мін-чик до ла-ду до-ве-ду. **Приспів** Сві-ти, сві-ти, про-мін-чик, від-дай сво-є теп-ло, щоб хоч на мить теп-лі-ше у-сім, у-сім бу-ло! Щоб хоч на мить теп-лі-ше у-сім, у-сім бу-ло!

Warsztat choreograficzny

Znanym włoskim tańcem jest *tarantela*. Jest to porywiający szybki taniec w metrum 3/8. Wykonuje się go solo lub w parach przy akompaniamencie mandoliny, gitary, kastanietów, bębna i innych instrumentów perkusyjnych. Ruchy tancerzy są pełne podskoków.

mandolina

kastaniety

Wykласzcz rytym taranteli:

Tarantela.

Obejrzyj w Internecie obrazy, widokówki, fotografie poświęcone taranteli.

17. PODRÓŻ DO SŁONECZNYCH WŁOCH I HISZPANII

We Włoszech Lasolka zaprosiła Barwika na karnawał w Wenecji, który każdego roku odbywa się w lutym. Jest to wesoła zabawa kostiumowa. Strój uczestników, ulice, nawet gondole biją jaskrawymi barwami. W ostatnim dniu karnawału wybiera się właściciela lub właścicielkę najpiękniejszej maski.

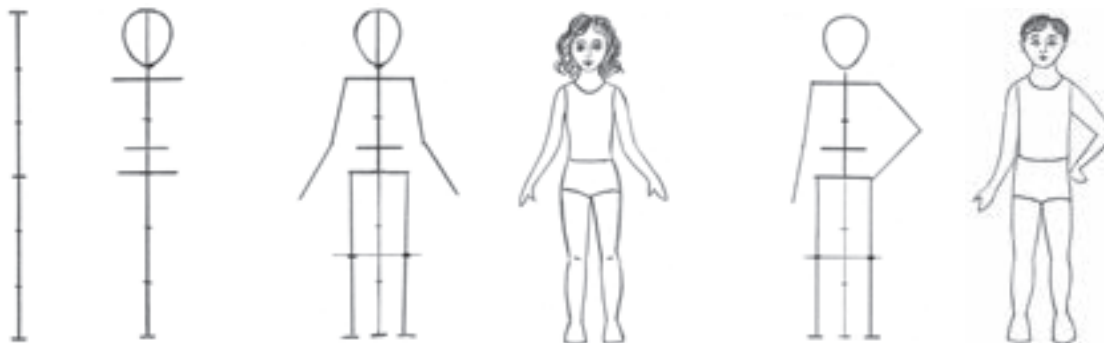
? Przyjrzyj się strojom uczestników i uczestniczek karnawału. Które elementy podpowiadają nam, że jest to strój karnawałowy? Maska jest symbolem karnawału. To są maski Lasolki i Barwika. Która z nich jest symetryczna?

Warsztat plastyczny

Przypomnij sobie, jak przedstawia się pełną sylwetkę dziecka? Już wiesz, że w tym celu trzeba znać proporcje figury. Głowa stanowi szóstą część długości ciała dziecka.

Wariant 1. Wykonaj szkic karnawałowego stroju dziecięcego (kredki, flamastry).

Wariant 2. Wykonaj barwną maskę karnawałową (aplikacja).

Z rodzicami omów kwestię oszczędzania budżetu domowego w razie wykonania własnoręcznie stroju karnawałowego.

18. PODRÓŻ DO SŁONECZNYCH WŁOCH I HISZPANII (ciąg dalszy)

Powędrujemy teraz do Hiszpanii. Posłuchaj: tutaj w każdym zakątku brzmią niezwykle melodie serenad. Z dawien dawna nieodłącznym elementem życia mieszkańców kraju była gitara. Jej ojczyzna jest nam nieznana, ale, bezsprzecznie, największą popularność instrument ten zdobył w Hiszpanii. Stąd gitara rozpowszechniła się po całej Europie.

 Isaac Albéniz. „Legenda” (gitara). Manuel de Falla. „Noce w ogrodach Hiszpanii” na fortepian z orkiestrą (fragment).

 Scharakteryzuj muzykę „Legendy”. Czy ten utwór może zagrać początkujący wykonawca? Jakie emocje wywołuje w tobie wysłuchana muzyka symfoniczna: spokój, rozpacz, energię, ożywienie, radość i inne?

Sztuka tańca w Hiszpanii jest jasna i kolorowa. Tańce ludowe *habanera*, *bolero* i inne były wykonywane przy akompaniamencie gitary, kastanietów, tamburynu. A kompozytorzy z różnych krajów czerpali z nich natchnienie, pisząc niepowtarzalne utwory.

F/a „Maurice Ravel „Bolero” (f/a Simon Brethe).

Jak w utworze muzycznym zmienia się dynamika: jak się zaczyna, jak się kończy?

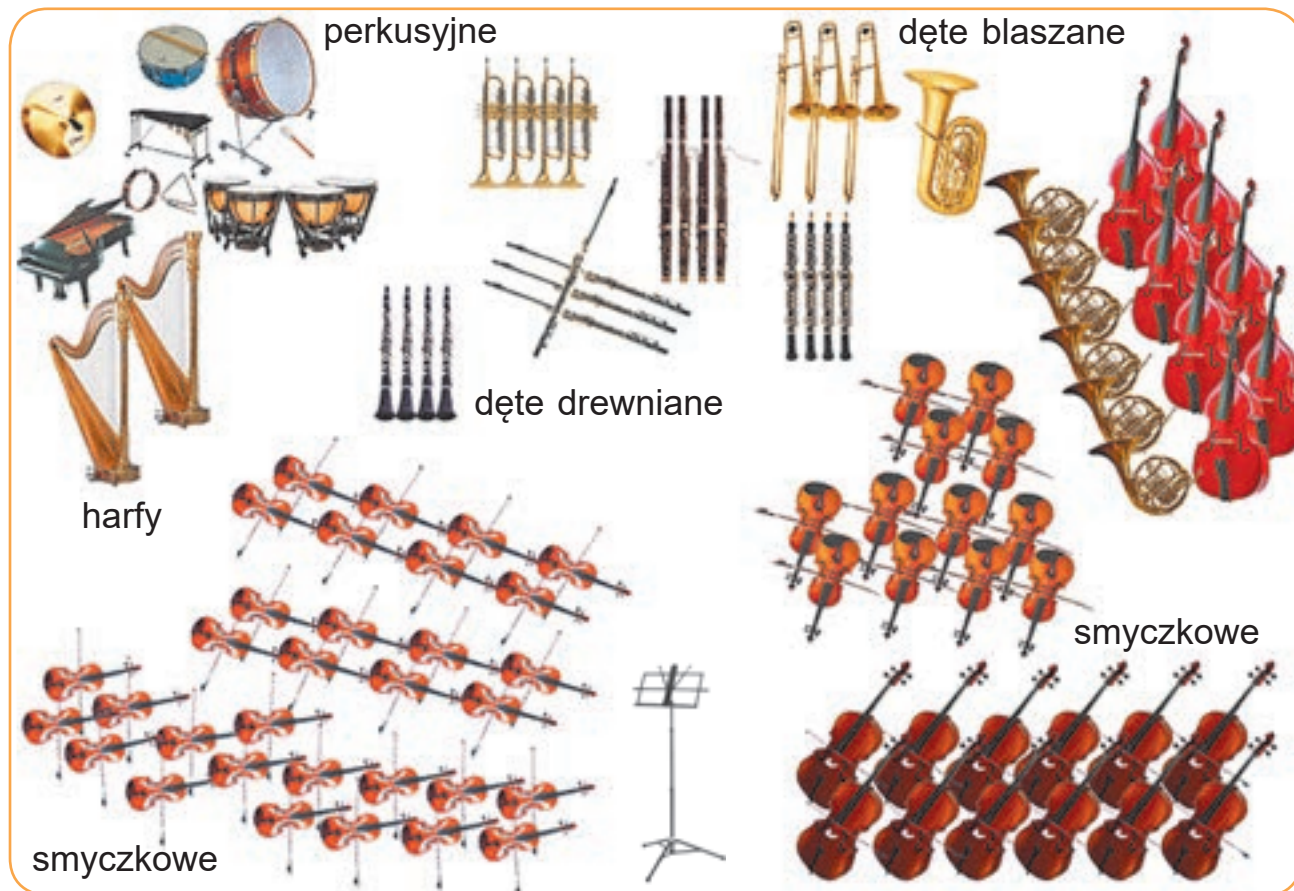

Odtwórz rytm bolera.

Warsztat muzyczny

Orkiestra symfoniczna

Przypomnij sobie instrumenty muzyczne w orkiestrze symfonicznej.

Jakie wrażenie wywarły na tobie poznanie sztuki włoskiej i hiszpańskiej? Jaka muzyka wywołała pozytywne emocje i chęć słuchania jej w czasie wolnym?

18. PODRÓŻ DO SŁONECZNYCH WŁOCH I HISZPANII (*ciąg dalszy*)

Hiszpania to kraj słońca. Pewnie dlatego wszystko jest tu jaskrawe, przepelnione energią i zapałem. Właśnie taki nastrój tworzą tańce hiszpańskie. A malarze przekazują ich emocje, charakter oraz grację ruchów tancerek i tancerzy za pomocą nasyconych jaskrawych kolorów.

? Za pomocą jakich kolorów został przekazany nastrój tańca? Jaka jest gama kolorystyczna tych obrazów – ciepła czy zimna? Uzasadnij swoje zdanie. Czy te obrazy przekazują nam spokój, równowagę (*obraz statyczny*) czy ruchliwość i energię (*kompozycja dynamiczna*)? W jaki sposób osiąga się kontrast?

 Barwy ciepłe (укр. *теплі кольори*): czerwony, żółty, pomarańczowy i wszystkie kolory, które można utworzyć za pomocą mieszania tych kolorów.

Warsztat plastyczny

W taki sposób można tworzyć odcienie barw ciepłych.

Wariant 1. Wykonaj wachlarz (karton, cekiny, wstążki, patyczki drewniane, taśma klejąca dwustronna).

Wariant 2. Wykonaj kompozycję „Gorący taniec hiszpański” (akwarela).

Spróbuj przekazać energię tańca za pomocą ciepłych barw. Dowiedz się, w jaki sposób wykonawcy wybijali rytm tańca flamenco.

19. SKANDYNAWIA – SUROWY I ZAGADKOWY KRAJ

Przenieśmy się teraz do krajów skandynawskich – Danii, Norwegii, Szwecji. Duński bajkopisarz Hans Christian Andersen podarował światu niezwykle historie o czarodzieju Ole Zmruż-oczko, Królowej Śniegu, Małej Syrence...

Norweski kompozytor *Edward Grieg* skomponował suitę symfoniczną o wędrowcu, którym był Peer Gynt, wiele lat szukający szczęścia.

Edward Grieg. Suita „Peer Gynt”: „Poranek”, „W grocie Króla Gór”.

Jak sobie wyobrażasz poranek? A tajemniczą grootę i jej bajkowego władcę? Porównaj środki wyrazu muzycznego (ekspresji muzycznej) w wysłuchanych utworach.

MELODIA	TEMPO	DYNAMIKA
nastrojowa	umiarkowane	narastająca
marszowa	żywe	głośna
jasna	śpieszne	cicha

Ćwiczenie. Wykonaj na jednej samogłosce melodię E. Griega „Poranek”. Jakie znaki artykulacyjne odpowiadają jej charakterowi - legato (powiązane) czy *staccato* (oddzielone)? Przypomnij sobie, jak zapisuje się te znaki.

ZAWSZE TRZEBA MARZYĆ

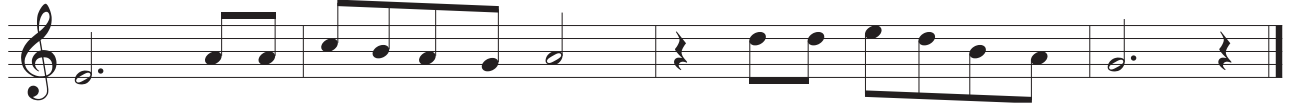
Muzyka O. Januszkewycz Słowa N. Pohrebniak

Хай на ву-ли-ці мо-роз чи до-щі, тре-ба, щоб теп-ло бу-ло у ду-ші. І то-ді в пох-му-рі

дні, сі-рі дні ми спі-ва-є-мо піс - ні. Тре-ба мрі-я-ти зав-жди в час у-да-чі, в час бі-

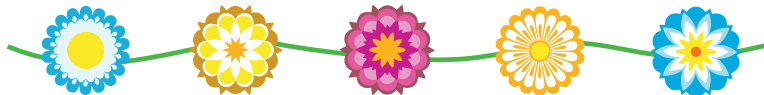

ди, тре-ба мрі - я - ти завж-ди, тре-ба мрі - я - ти завж - ди!

Warsztat muzyczny

Suita – utwór muzyczny składający się z kilku części, które łączy jeden temat.

Praca w grupach. Stwórz zespół. Wybierz dyrygenta. Wykonajcie kilka razy rytm melodii utworu E. Griega „W grocie Króla Gór”, zwiększając tempo za każdym razem.

pp

ff

Zabawa ruchowa. „*Piosenka o małych żabkach*” (po szwedzku).

Wykonaj refren szwedzkiej piosenki, imitując grę na instrumentach muzycznych.

19. SKANDYNAWIA – SUROWY I ZAGADKOWY KRAJ

Państwa skandynawskie łączą wyjątkowej urody pejzaże, zorza polarna i legendy o wikingach. Są tutaj wodospady, lodowce, wysokie góry i nieprzebyte lasy. Wśród tego niepowtarzalnego piękna odczuwamy oddech tysięcy...

Opisz swoje odczucia, które wywołuje w tobie zorza polarna przedstawiona na obrazie. Jakich barw jest więcej?

Barwy zimne (укр. *холодні кольори*): niebieski, błękitny, fioletowy i wszystkie kolory, które można utworzyć za pomocą mieszania tych kolorów.

Warsztat plastyczny

W taki sposób można tworzyć odcienie barw zimnych.

Wykonaj pejzaż „Zorza polarna” w zimnej gamie kolorystycznej (*monotypia, akwarela, gwasz*).

Wariant 1

Wariant 2

W czasie wolnym przy pomocy rodziców lub znajomych sfotografuj swój obraz i zrób tapetę na pulpit komputera albo swojego telefonu.

20. SKANDYNAWIA – SUROWY I ZAGADKOWY KRAJ (ciąg dalszy)

O surowej krainie Skandynawii pisano legendy, bajki, pieśni. Jej krajobrazy zachwycali malarzy, którzy przedstawiali jej wyszukane chłodne piękno, jak na tym obrazie.

Do muzyki E. Griega „Peer Gynt” wystawiono balet. Na teatralnej scenie artyści przedstawiają portrety choreograficzne bohaterów. Na przykład, wiernej Solvejgi, która długie lata czekała powrotu Peera Gynta z podróży, albo chytrej Anitry, która oczarowała wędrowca swoim fantastycznym tańcem.

 Edward Grieg. Suita „Peer Gynt”: „Solvejga”, „Anitra” (fragmenty baletu).

 Porównaj pieśń Solvejgi i taniec Anitry. Dobierz do muzyki słowa, które ją charakteryzują:

taneczna

żywa

nastrojowa

wolna

liryczna

skoczna

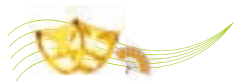
rytmiczna

Wykonaj szwedzką piosenkę dla dzieci. Zwróć uwagę na punktowany rytm melodii.

Я пе-чу ма-лень-кий хліб - чик, по - сад-жу йо - го я в піч-ку,
 зак - ру-чу його як рав - лик, і смач-ний бу - де сні - да - нок!

Warsztat teatralny

Libretto – krótkie streszczenie treści baletu ze wskazaniem aktorów, którzy wykonują role.

Anrakt – przerwa pomiędzy aktami przedstawienia teatralnego.

Bohaterowie spektaklu „Peer Gynt”

W Norwegii każdego roku odbywa się unikalny Music Festival. Wyobraź sobie, że wszystkie instrumenty muzyczne na tym festiwalu są wykonane z lodu!

Gra na instrumentach z lodu.

W czasie wolnym obejrzyj film animowany „Jak wytresować smoka”, w którym wśród głównych bohaterów są wikingowie. Chętni mogą dowiedzieć się czegoś więcej o tych skandynawskich wojownikach.

20. SKANDYNAWIA – SUROWY I ZAGADKOWY KRAJ (ciąg dalszy)

Malarze, zachwycając się pięknem przyrody, malują pejzaże z natury. A niektórzy z nich wyobrażają sobie, wymyślają i przedstawiają coś ciekawego, bajkowego, czego nie można zobaczyć w naturze. Taki pejzaż nazywamy *fantastycznym*.

Istnieją również obrazy, na których nie przedstawia się ludzi i ich otoczenia, a linie, koła lub inne figury. Te obrazy nazywamy *abstrakcyjnymi*. Jedną z pierwszych malarek, która tworzyła takie kompozycje była szwedzka malarka *Hilma af Klint*. W swoich obrazach bez nazwy wcielała w życie różne uczucia.

? Porównaj obrazy. Który z nich jest fantastyczny, a który – abstrakcyjny? Pofantazuj i opowiedz, co odbywa się w tle pejzażu? Czy można taki obraz zobaczyć w życiu? Jakie barwy wykorzystał malarz w pejzażu?

Warsztat plastyczny

Każdy rodzaj farby posiada swoją specyfikę. Na przykład, jeżeli farbę akwarelową jednego koloru nanosić kilka razy, kolor staje się bardziej nasycony. W odróżnieniu od akwareli gwasz tworzy warstwę nieprzezroczystą, która pozwala nakładać farby jasnych barw na ciemne.

Przyjrzyj się, jak umiejętnie Barwik wykorzystuje farby akwarelowe i gwasz.

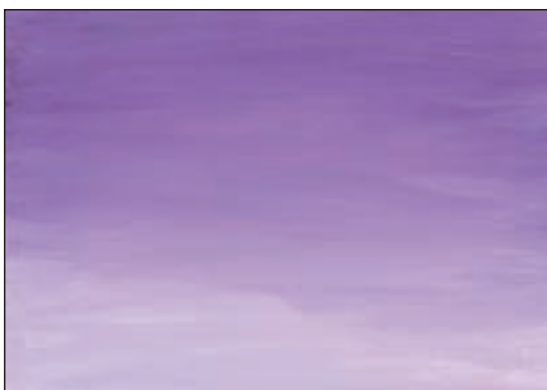
akwarele

gwasz

Wariant 1. Namaluj pejzaż fantastyczny w zimnej gamie kolorystycznej (gwasz). Wykorzystaj sposób nanoszenia farby, chlapania, stemplowania.

Wariant 2. Wykonaj kompozycję abstrakcyjną z kół i linii (stemplowanie, gwasz). Przekaż radosny nastrój.

W czasie wolnym dowiedz się, z jakiego kraju skandynawskiego pochodzi ulubiona gra wszystkich dzieci – klocki Lego.

21. OBRAZY ARTYSTYCZNE Z CIEPŁYCH KRAJÓW

Jaskrawy, gościnny i serdeczny jest Kaukaz... Krainy gór, unikalnego wielogłosowego śpiewu chóralnego, niepowtarzalnych i energicznych tańców ludowych. Na przykład, w Gruzji mężczyźni w specjalnym obuwiu skórzanym tańczą na czubkach stóp. Ta szczególnie trudna technika nazywana jest jednym z cudów świata.

Rewaz Lagidze. „Tbiliso” (zespół „Basiani”).

Tańce gruzińskie „Lezginka”, „Khorumi” (balet „Sukhishvili”).

Jak brzmi ten utwór wokalny – jednogłosowo czy wielogłosowo? Zwróć uwagę na koordynację ruchów tancerzy. Jakie instrumenty muzyczne towarzyszą tańcowi? Jaki jest rytm, melodia, tempo, dynamika tego utworu?

Co robią dzieci na obrazie gruzińskiej malarki *Nino Czakwetadze*? Czy mają jednakowy nastrój?

KURCZAŃKA

Muzyka *H. Husejnla* Słowa *T. Mutalibow*, tłumaczenie *M. Jaskółko*

Ціп, ціп, мо - ї кур-чат-ка, ціп, ціп, ціп, мо - ї ма-лят-ка, ви пух-нас-ті-ї клу-боч-ки, ви май-бут-ні мо - ї квоч-ки. Тут втра-ві гус-тій при-вільно по-гу-ля - ти мож-на_віль-но. Ой, мо-ї ви кур - чат-ка, ой, мо-ї ви ма - лят - ка. Ой, мо-ї ви кур-чат-ка, ой, мо-ї ви ма - лят - ка. Ви пух - нас - тень - кі клу - боч - ки!

Bez pośpiechu ucz się melodii piosenki kompozytora azerbejdżańskiego. Wsłuchaj się w swój głos, dokładnie wykonuj wszystkie intonacje. Dowiedz się, gdzie w nutach znajdują się bemole i krzyżyki.

Czy możesz sobie wyobrazić, że ta piosenka ma już ponad pół wieku! Jest ona wykonywana w wielu językach świata.

Warsztat muzyczny

Zapamiętaj: jeżeli znaki \sharp , \flat , \natural stoją obok klucza, to odnoszą się do całego utworu muzycznego. Nazywamy je *przykluczowymi*. Jeżeli znak stoi przed nutą, to odnosi się tylko do jednego taktu.

Wykonaj wyraźne ruchy do muzyki *Tamar Edilaszwili* „Przyszłość zależy wyłącznie od ciebie”.

21. OBRAZY ARTYSTYCZNE Z CIEPŁYCH KRAJÓW

Kraje Kaukazu zachwycają nas swoją niepowtarzalną sztuką, dawnymi tradycjami i zwyczajami. Ich mieszkańcy przywiązują wielką uwagę do wartości rodzinnych, szacunku do starszego pokolenia oraz pomocy wzajemnej. Dlatego nie dziwi to, że wiele utworów sztuki poświęcono właśnie tej tematyce.

Porównaj dzieła sztuki. Które jest przestrzenne? Co można powiedzieć o wizerunkach ludzi?

Relief (płaskorzeźba) (укр. *рельєф*) – wypukłe przedstawienie rzeźbiarskie na płaszczyźnie.

Rzeźbiarze często wykorzystują w płaskorzeźbach stylizowane wizerunki zwierząt. Fakturę oddają za pomocą rzeźbienia lub kucia.

Wariant 1. Wykonaj płaskorzeźbę z barankiem (*plastelina*).

Wariant 2. Wykonaj płaskorzeźbę „Łabędź” w technice trybowania – wybijanie wgłębień na folii aluminiowej. Technika ta przypomina *metaloplastykę*.

Dowiedz się, czy na ilustracjach w twoim podręczniku znajdują się przykłady rzeźby, szczególnie płaskorzeźby.

22. OBRAZY ARTYSTYCZNE Z CIEPŁYCH KRAJÓW (ciąg dalszy)

Wędrujemy dalej – do Indii, kraju pięknego i oryginalnego, pełnego tajemnic.

„Na Początku było słowo. I słowo to było muzyką” – tak napisano w dawnych świętych księgach. Dlatego w Indiach istnieje magiczny stosunek do tańca i do muzyki.

Nikołaj Rimski-Korsakow. Aria indyjskiego gościa z opery „Sadko” (fragment).

Taniec hinduski.

Jak sobie wyobrażasz „indyjskiego gościa”?
W jaki sposób opowiedziała ci o tym muzyka?

Jakie rodzaje sztuki przedstawiono na ilustracjach?
Scharakteryzuj strój tancerzy i tancerek. W jaki sposób się poruszają, śpiewają? Jakie są cechy szczególne melodii tanecznej?

ZIELONE SŁONIĄTKO

Muzyka I. Kyrylin Słowa O. Wratariov

На ос-тро-ві Ла-бем-ба, в за-то-ці Ба-ла-бем-ба жи-
 ли со-бі зви-чай-ні спі - ва-ю-чі сло-ни. Жи-ли со-бі, та й го-ді,
 спі-ва-ли при на-ро-ді, а вран-ці при на-го-ді роз-
 ка-зу-ва-ли сни. *Приспів* Бем-ба ла-бем-ба, бем-ба ла-бем-ба, бем-ба ла-бем-ба ба!

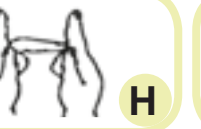

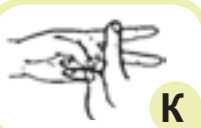

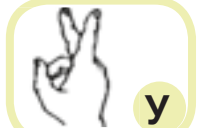

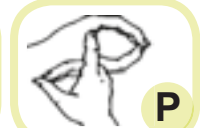
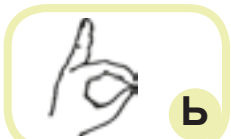

Warsztat choreograficzny

W tańcu hinduskim wykonawca każdym swoim ruchem, gestem, mimiką „snuje opowieść”. Układ rąk i nóg, mimika i wyraz twarzy mają swoje znaczenie. Na przykład, połączone palce dłoni oznaczają przyjaźń.

Zabawa grupowa „Malujemy litery palcami”. Popróbujcie po kolei tworzyć słowa. Pozostali uczestnicy gry je odgadują.

 A	 B	 G	 H	 O	 C
 K	 I	 T	 Y	 X	 P
 Ь	 Ш	 Л	 Ф	 М	

22. OBRAZY ARTYSTYCZNE Z CIEPŁYCH KRAJÓW (ciąg dalszy)

Indie z dawien dawna wabią turystów niezwykłą przyrodą i zachwycają unikalną kulturą. Właśnie indyjscy artyści ludowi zaczęli tworzyć obrazy na tkaninie.

Każdego roku w Indiach są organizowane niepowtarzalne festiwale słoni. Ale tak samo zachwyca cudowna rzeźba i rzemiosło artystyczne tego kraju, szczególnie malarstwo dekoracyjne, wyroby jubilerskie.

Jakie rodzaje sztuki zostały przedstawione na zdjęciach?

Wariant 1. Wykonaj pracę plastyczną na dekorację ścienną sklepu z zabawkami w dziecięcym centrum rozrywkowym, zoo według motywów indyjskiego malarstwa dekoracyjnego (*papier biały lub przyciemniany, gwasz albo flamastry*).

Wariant 2. Wykonaj brelok z wizerunkiem słonia (*glina, ciasto solne*).

Porównaj indyjskie malarstwo dekoracyjne do obrazów dekoracyjnych zwierząt Marii Prymaczenko.

23. MOTYWY WSCHODNIE

Przypomnij sobie przygody Aladyna z zaczarowaną lampą i dżinem, Ali Babę i czterdziestu rozbójników, niestrudzoną bajarkę Szeherezadę. Wszystkie te postaci fantastyczne przywędrowały do nas z bajek arabskich. Spróbujmy zanurzyć się z nimi w tym zaczarowanym i zagadkowym świecie...

Nikołaj Rimski-Korsakow skomponował suitę symfoniczną na motywach arabskich bajek. Każda część posiada nazwę programową:

I. Morze i okręt Sindbada

II. Opowiadanie księcia Kalendera

III. Młody książę i księżniczka

IV. Święta w Bagdadzie. Morze. Okręt rozbija się o skałę

Nikołaj Rimski-Korsakow. Suita „Szeherezada” (fragmenty).

Jakie historie opowiedziała muzyka? Udowodnij, że ten utwór jest suitą. Porównaj fabułę części suitę z ilustracjami.

BAJKOWY ŚWIAT

Muzyka M. Wedmedera Słowa N. Boń

У каз - ці ви - гад - ка жи - ве і щи - ра
 прав - да. В ній пов - но при - стра - стей, не - зві - да - них до -
 ріг. Ве - сел - ки квіт - нуть в них, іс - крять - ся зо - ре -
 па - ди, щоб ди - ву - ва - тись ни - ми ко - жен зміг.

W czasie wykonywania utworu zwróć uwagę na czystość intonacji. Trudniejsze fragmenty melodii zaśpiewaj oddzielnie w wolniejszym tempie.

Warsztat muzyczny

– klucz basowy. Jest on stosowany do zapisu dźwięków w niskim rejestrze.

Popatrz na zapis nutowy partii sułtana i Szeherazady. Przypomnij sobie, w jakim rejestrze one brzmią. Zastanów się, dlaczego melodie bohaterów suity zapisano na różnych kluczach.

Sułtan

Szeherazada

Posłuchaj melodii arabskich. Wybierz z nich te, które pomogą ci się zrelaksować.

23. MOTYWY WSCHODNIE

Sztuka animacji pozwala nie tylko usłyszeć, ale również zobaczyć bajkę. Razem z twórcami animatorami przypomnij sobie przygody Aladyna z „Księgi tysiąca i jednej nocy”. Fantazja rysowników zmieniła fabułę a nawet bohaterów tej wschodniej bajki.

F/a „Zaczarowana lampa Aladyna” (fragmenty).

Nazwij bohaterów bajki. Przypomnij sobie, ile kadrów trzeba wykonać, żeby powstała jedna sekunda filmu animowanego. Jakie przedmioty rzemiosła artystycznego Wschodu stały się bohaterami bajki i filmu? Porównaj ilustracje prawdziwych wyrobów – dywanu i lampy – ze stylizowanymi w filmie animowanym.

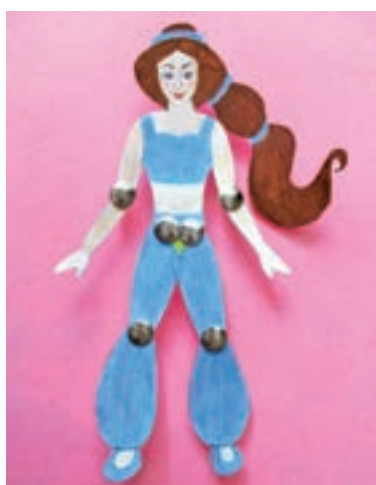

Barwik postanowił wykonać lalkę z ruchomymi częściami. Na początku przypomniał sobie proporcje ciała człowieka, namalował oddzielne części postaci, a potem połączył je. Zobacz, jaka lalka mu wyszła!

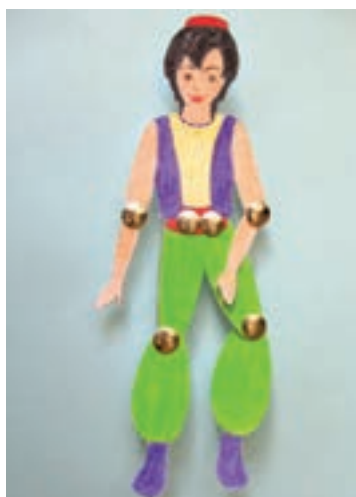

Praca w parach. Wykonajcie postaci bajki Aladyna i Jasmine z ruchomymi częściami (*papier kolorowy, flamastry, kredki*). Zróbcie wiele następujących po sobie kadrów.

Wariant 1. Księżniczka Jasmine.

Wariant 2. Aladyn.

Namaluj tło do filmu animowanego (pejzaż, dywan, lampę itp.), połóż na nim lalki i stwórz ruchome kadry.

24. MOTYWY WSCHODNIE (ciąg dalszy)

Podróżując dalej, odwiedzimy kraje Dalekiego Wschodu – Chiny, Japonię, Koreę. Mamy nadzieję, że znasz japońskie filmy animowane, które noszą nazwę *anime*. A do tego zachwycają jeszcze niezwykle wydłużone obrazy z hieroglifami, wygięte dachy domów i różnorodne instrumenty muzyczne.

Joe Hisaishi. Walc „Karuzela życia” z f/a „Ruchomy zamek Hauru”. F/a „Wiolonczelista Hosiu”, „Złota struna” (fragmenty).

Chińska melodia ludowa.
P. Czajkowski. Taniec chiński „Herbata” z baletu „Dziadek do orzechów”.

Przypomnij sobie charakterystykę skali durowej i skali molowej. Skale te są wykorzystywane w muzyce europejskiej.

A w muzyce krajów dalekowschodnich stosuje się inną skalę – pentatonikę, która ma swoje szczególne brzmienie.

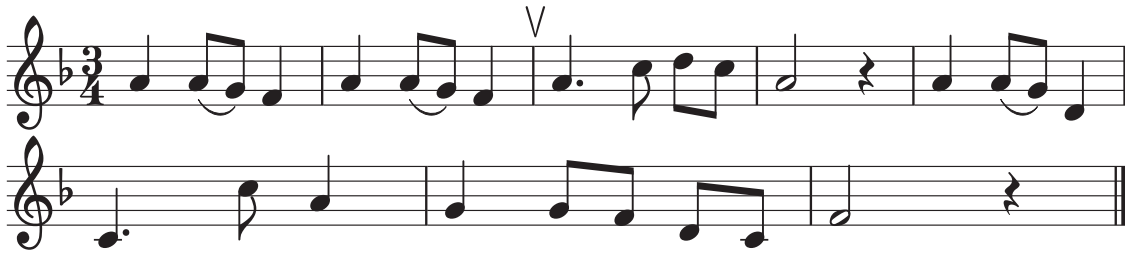

Zagraj, improwizując, na czarnych klawiszach pianina.

HIBISKUS

Praca w parach.

Wariant 1. Wymyślcie tekst do podanej melodii ludowej o kwiatku hibiskusie.

Wariant 2. Zaimprovizujcie na czarnych klawiszach pianina, wymyślcie melodię do wiersza Qu Yuana. Wykorzystajcie schematy.

Навесні цвітуть орхідеї,

а восени – хризантеми.

Квіти цвітуть, цвітуть...

Popularną sztuką w Japonii jest sztuka układania kwiatów – *ikebana*.

Gdzie w życiu codziennym mieliśmy do czynienia z pięknymi kompozycjami kwiatowymi? Scharakteryzuj japońskie stroje ludowe przedstawione na lalkach.

W domu obejrzyj jeden z filmów animowanych japońskiego reżysera Hayao Miyazaki: „Mój sąsiad Totoro”, „Spirited Away: W krainie bogów” i inne. Fabuła tych filmów jest realna czy fantastyczna? Zwróć uwagę, jak muzyka tworzy wyjątkową atmosferę filmu.

24. MOTYWY WSCHODNIE (ciąg dalszy)

Poznajcie smoka robota, który jest kolegą Med-Arta. Ta zabawka interaktywna pomogła naszym podróżnikom uczestniczyć w chińskim święcie lampionów. Najbardziej wszystkich zdziwiła obecność na święcie licznych przedstawicieli smoczej rodziny. Ten fantastyczny stwór jest na Wschodzie symbolem dobra i mądrości.

? Scharakteryzuj kształt, gamę kolorystyczną, zdobienie smoka podczas chińskiego święta lampionów.

Święto lampionów jest barwnym widowiskiem z pokazem sztucznych ogni. Ulice, domy są ozdobione lampionami różnej wielkości, kształtu i barw. To rodzaj tradycyjnego chińskiego rzemiosła artystycznego. Ulubioną rozrywką podczas tego święta jest taniec smoka, który wykonywany jest grupowo.

W Chinach smoki są malowane, wycinane z papieru, wykonuje się je z różnych materiałów. Przedziwnie udekorowane mają one fantastyczny wygląd!

Porównaj rzeźbiarskie portrety smoków. Na której ilustracji widzimy płasko-rzeźbę?

Wariant 1. Pod wrażeniem swojej podróży Barwik wykonał wizerunek smoka. Wytnij własnego smoka (wycinanka, papier kolorowy).

Wariant 2. Wykonaj zabawkę „Mój przyjaciel Smoczek” (klocki Lego, materiały użytkowe itp.).

Wymyśl fabułę komiksu o chińskim smoku. W tym celu wykorzystaj program do tworzenia komiksów Pixton. Platforma ta pomoże ci stworzyć postaci bohaterów, tło i wiele innych elementów.

25. RYTMY I KOLORY AMERYKI I AFRYKI

Nasi podróżnicy przelecieli nad oceanem i dotarli do Ameryki. Właśnie tam, w studiu filmowym Walta Disneya powstało wiele historii animowanych, które pokochały dzieci na całym świecie.

F/a studia Walta Disneya (*fragmenty*). Miks melodii.

Claude Debussy. „Taniec pajaca”.

Jakie ruchy taneczne można sobie wyobrazić podczas słuchania muzyki cake-walka? Przypomnij sobie filmy animowane. Których bohaterów poznasz? Którzy mają dobry, szczerzy charakter, są weseli, a którzy – źli i podstępni? Objaśnij swoją opinię.

Gra „Odgadnij film animowany po piosence”. Odgadnijcie, jakie to są filmy animowane, w czasie zabawy niech wam towarzyszą ruchy taneczne.

Cake-walk (w tłumaczeniu – „chodzenie z ciastkiem”) (укр. кек-у́ок) – taniec Afroamerykanów, który był wykonywany przy akompaniamencie bębna, gitary albo mandoliny.

DZIECIĘCY JAZZ

Muzyka I. Chrysanidi

Ди-тя-чий джаз – це су-пер-клас! Ді-тям до впо-до-би віч-ний джаз.

Флей-ти і тром-бо-ни, тру-би, сак-со-фон і кон-тра-бас.

Przed rozpoczęciem nauki melodii wykonaj jej rytm. Zwróć uwagę na synkopy.

bandžo

Wykonaj rytm tańca cake-walk.

Praca w grupach. Po kolei przeczytajcie tekst. Porywalizujcie, kto szybszy.

Ameryki podarowało bezmiar brych wrażeń, zeniło przyjaciół w natyków sztuki filmowej. Hu-li, tali po studiach filmowych, zapoznawali się z alia kacji w kinie. Widzieli pliki prób aktorów ków, którzy śeszyli dziwa z paraka, rozpała ich ciekawość kwizytów filmowych, butaforiów, inte-sowali się mode, wiedzieli się o sek-tach kmy. Domyśli się, że kowanie filmu to złożony sz-k, podczas którego żyserzy, aktorzy, animatorzy i inni chowcy alizują niealne ntazje w dziełach filmowych.

W czasie wolnym wykonaj bandžo z materiałów podręcznych. F/a „Trolle 2”.

25. RYTMY I KOLORY AMERYKI I AFRYKI

Dzieci na całym świecie oglądają filmy animowane. W nich ulubieni bohaterowie opowiadają swoje fascynujące historie. Szczególnie ciekawe przygody przytrafiają się zwierzętom, które mają swój charakter i zwyczaje.

F/a „Yakari”, odcinek „Yakari i grizli” (*fragment*).

Przypomnij sobie, z jakich filmów animowanych pochodzą ci bohaterowie, nazwij ich imiona. Który film animowany o zwierzętach najbardziej ci się spodobał?

Porównaj realny wygląd zwierząt z ich artystycznymi (stylizowanymi) przedstawieniami.

Warsztat plastyczny

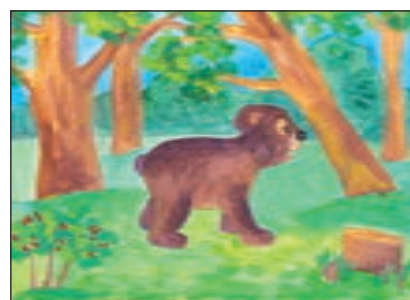
Malując zwierzęta, trzeba pamiętać o proporcjach ich ciała. Jeżeli zwierzę stoi lub siedzi, jego postać przedstawia się *statycznie*, czyli w spoczynku. A jeżeli zwierzę się porusza, powstaje *kompozycja dynamiczna*.

Wskaż, kto z twoich kolegów/koleżanek namalował kompozycję dynamiczną.

Wariant 1. Wykonaj obraz malarski niedźwiedzia grizli (*gwasz*). Zastanów się, jak najlepiej odzwierciedlić na obrazie futro zwierzęcia.

Wariant 2. Praca w grupach. Namalujcie serię kompozycji „Przygody małych Indian” na motywach filmu animowanego „Yakari” (*gwasz*).

W czasie wolnym wykonaj komiksy o Indianinie Yakari z plemienia Siuków, który posiada niezwykły dar – potrafi rozmawiać ze zwierzętami.

26. RYTMY I KOLORY AMERYKI I AFRYKI (ciąg dalszy)

A czy wiesz, gdzie na naszej planecie jest najbardziej upalnie? Oczywiście, w Afryce! Powędrujmy do niej!

„Na początku Pan Bóg stworzył bębniście...” – głosi jedna z afrykańskich legend. Rzeczywiście, bębniście jest bardzo ważną postacią w tej części kuli ziemskiej. Właśnie rytmy są podstawą muzyki afrykańskiej. Bardzo popularne są instrumenty perkusyjne o różnych kształtach – od maleńkich grzechotek do ogromnych (ponad dwa metry wysokości) bębnow. Wiele z nich wykonano z materiałów naturalnych: wysuszonych dyń, kawałków suchego drewna itp.

Afrykańskie instrumenty muzyczne.

Jakich instrumentów muzycznych w Afryce jest najwięcej? Podziel się swoimi wrażeniami na temat mistrzostwa wykonawców.

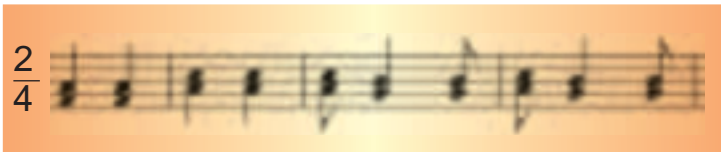
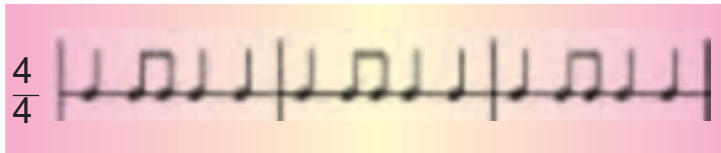
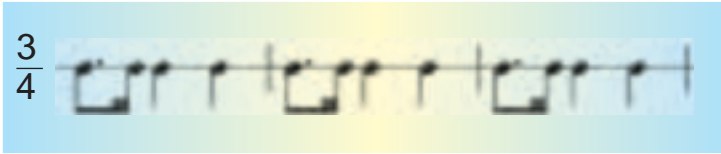

Zabawa muzyczno-ruchowa „Wesoła Afryka”.

 „Ciunga-cianga” (muzyka *W. Szajnski*, tekst ukraiński *M. Demkiw*), dodatek nutowy, s. 127.

 Przypomnij sobie różne rodzaje rytmów – miarowy, punktowany, synkopowy. Wykonaj rytmiczne obrazki i określ rodzaj rytmu. Poimprovizuj, tworząc własny. Zademonstruj wymyślony przez siebie rytm kolegom/koleżankom.

 Praca w grupie. Odtwórzcie partyturę rytmiczną, wykonajcie ją najpierw piano w tempie andante, a potem forte w tempie allegro.

Afrykańskie bębny

 W czasie wolnym wykonaj instrumenty muzyczne z materiałów podręcznych. Zaimprovizuj rytmy tańców afrykańskich.

26. RYTMY I KOLORY AMERYKI I AFRYKI (ciąg dalszy)

Afryka to zadziwiający kontynent. Na jej bezkresnych przestrzeniach mieszkają różnorodne zwierzęta, które interesują malarzy animalistów. Na ich obrazach „ożywają” dumne lwy, potężne słonie, zwinne antylopy, pasiaste zebry, wysokie żyrafy, hałaśliwe małpy, barwne ptaki. Cały ten różnorodny świat znalazł swoje odzwierciedlenie w obrazach tingatinga, które są wizytówką Afryki.

Przyjrzyj się obrazowi i nazwij zwierzęta, które poznajesz. Czy te wizerunki zwierząt są dekoracyjne, czy realistyczne? Przypomnij sobie, co oznacza stylizacja. Co zostaje uproszczone w rysunku stylizowanym? Objasnij to na przykładzie obrazu animalistycznego tingatinga.

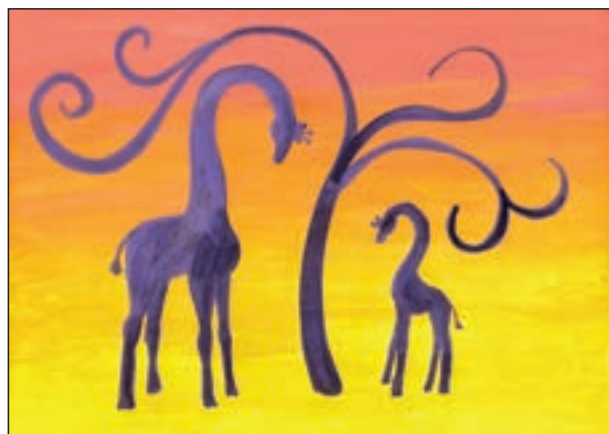

Warsztat plastyczny

W barwnym kole kolory *kontrastowe* znajdują się naprzeciw siebie. Wykorzystanie ich w obrazie podkreśla jaskrawość przedstawienia.

Namaluj zwierzęta i ptaki afrykańskie w stylu malarstwa dekoracyjnego tingatinga (*gwasz*). Zastosuj stylizację.

Stwórz animację na motywach filmu animowanego „Opowieści z Tinga Tinga”. (Odcinek 16. „Dlaczego żyrafa ma długą szyję”).

27. MIASTO PRZYSZŁOŚCI

Podróże artystyczne do różnych państw świata, z pewnością, wzbogaciły twoje wyobrażenia o pięknie naszej planety. Ale nastał czas wracać na ojczystą Ukrainę. Przyjaciele podróżnicy Lasolka, Barwik i Med-Art zaczęli fantazjować o sztuce przyszłości, jak będą wyglądać miasta ich marzeń.

Fantastyczna opowieść Lasolki zdziwiła tym, że w mieście przyszłości wszędzie rozbrzmiewać będzie „kolorowa muzyka”. Na ulicach i placach będą migotać fontanny muzyczne, wykonując różnokolorowe symfonie. Takie, jak w parku „Fantastyczna Zofiówka”.

Rano, kiedy dzieci idą do szkoły, a dorośli – do pracy, zewsząd będą rozbrzmiewać energiczne marsze. W sklepach i biurach, na dworcach i lotniskach ludzie będą uczestnikami różnorodnych flash mobach. Dzieci od najmłodszych lat będą występować ze znanymi śpiewakami i wirtuozami instrumentalistami.

Dzieci na koncertach orkiestry symfonicznej pod gołym niebem *André Rieu*. *Ihor Pokład*. Zaczarowane skrzypce (Nina Matwijenko, Anastasija Petryk – zwyciężczynie Eurowizji).

Flash mob (укр. флешмоб) – przygotowana wcześniej akcja masowa, w której wielka grupa ludzi niespodziewanie wykonuje wcześniej ustalone działania.

TANIEC PRZYJAŹNI

Muzyka *M. Bałema* Słowa *P. Karaś*

Помірно

Бі - лі, жов - ті, тем - но - шкі - рі - всі ми ща - стя
 ко - ва - лі. Нас є - дна ве - ли - ка ві - ра
 в мир і ща - стя на Зем - лі. Нас є - дна ве -
 ли - ка ві - ра в мир і ща - стя на Зем - лі. Ува - ува

Med-Art poradził Lasolce włączyć do projektu miasta przyszłości automaty muzyczne, gry komputerowe, syntezatory i instrumenty elektroniczne, żeby wszystkie dzieci miały możliwość nie tylko słuchać muzyki, ale również śpiewać do karaoke, improwizować z nowym brzmieniem.

Pofantazuj, jakie instrumenty muzyczne wymyślą w przyszłości wynalazcy. Chętni mogą namalować „kolorową muzykę” fontann.

27. MIASTO PRZYSZŁOŚCI

Barwik nazwał swój fantastyczny projekt „Hymn dla przyrody”. Marzył on o mieście parku, w którym domy nie będą szarymi drapaczami chmur z żelazobetonu, a ekologicznymi piramidami, całkowicie porośniętymi drzewami i kwiatami. Rośliny będą wysadzane na balkonach, werandach i schodach wzdłuż ścian, a na dachach domów tworzone będą przytulne miniparki. W takich wiszących „podniebnych ogrodach” (Sky gardens) ludzie mają żyć w harmonii z przyrodą, oddychać czystym powietrzem i upajać się śpiewem ptaków.

Barwik nie zapomniał również o rozrywkach dla dzieci. Zaplanował różnorodne place zabaw: makieta aquaparku z wodospadami i krętymi zjeżdżalnicami, lustrzane akwarium dla egzotycznych mieszkańców mórz i oceanów.

Makieta (укр. макет) – model zabudowań architektonicznych, jego kopia pomniejszonych rozmiarów z różnych materiałów.

Słuchając ciekawych opowieści przyjaciół, Med-Art postanowił połączyć projekt muzyczny i ekologiczny i stworzyć fantastyczne miasto marzeń na komputerze. Roboty za pomocą technologii i projektowania miały przetworzyć mieszkanie przyszłości w środowisko do komfortowego życia.

Projekt grupowy „*Miasto marzeń*”.

Wariant 1 (grupa architektów). Obejrzyjcie ilustracje w podręczniku (s. 112, 113), namalujcie miasto waszych marzeń (*kredki, flamastry, farby – do wyboru*).

Wariant 2 (grupa budowniczych). Wykonajcie makietę miasta (*brikolaz, materiał – pudełka, pojemniki plastikowe, klocki Lego, stare przedmioty użytkowe itp.*).

Podczas wakacji przy pomocy rodziców lub innych bliskich ludzi dokończ swój projekt na komputerze.

SPRAWDŹ SWOJE OSIĄGNIĘCIA

Zadania Lasolki

1. Jakie tańce przedstawiono na ilustracjach?

2. Objaśnij, jak rozumiesz słowo „kanon”.

3. Dla których narodów charakterystyczne są te instrumenty muzyczne?

4. Połącz w wyobraźni puzzle. Co cechuje te utwory muzyczne?

Zadania Barwika

1. Nazwij rodzaje rzeźby.

2. Objaśnij, jak rozumiesz symetrię i asymetrię w sztuce.
3. Nazwij rodzaje rzemiosła artystycznego na ilustracjach.

4. Nazwij środki wyrazu grafiki, malarstwa, rzeźby.

Zadania Lasolki i Barwika

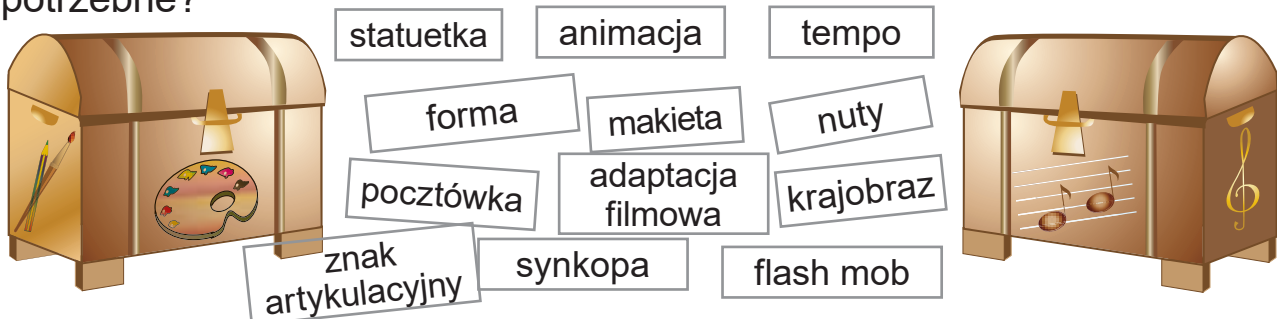
1. Jakie „muzyczne” słowa odnoszą się do sztuki choreografii?

barkarola

menuet

tarantela

2. Rozłóż słowa do odpowiednich skrzyń sztuki. Które słowo jest niepotrzebne?

3. Który z obejrzanych filmów animowanych został poświęcony muzyce?

4. Zrób selfie. Razem z przyjaciółmi za pomocą programów komputerowych wykonajcie kolaż fotograficzny „Moi przyjaciele”.

SŁOWNICZEK

Abecadło Lasolki

A cappella – śpiew bez towarzyszenia instrumentów muzycznych.

Arkan – ukraiński męski taniec ludowy popularny na zachodzie Ukrainy. Wykonywany jest w kole z różnymi figurami, z ciupagami.

Cover w muzyce popularnej – nowa interpretacja, oryginalne (twórcze) opracowanie znanego utworu muzycznego.

Cykl – utwory muzyczne (albo części) połączone wspólnym tematem (pomyśłem).

Klawesyn – starodawny klawiszowy instrument muzyczny.

Organy – dęty klawiszowy instrument muzyczny.

Orkiestra symfoniczna – grupa muzyków, która składa się z wykonawców grających na instrumentach smyczkowych, dętych i perkusyjnych.

Pauza – chwilowa przerwa w brzmieniu utworu muzycznego.

Pieśni kalendarzowo-obrzędowe – pieśni ludowe, które śpiewa się podczas obrzędów zgodnie z porami roku.

Rejestr – dźwięki głosu albo instrumentu, które różnią się wysokością (wysoki, średni, niski).

Rondo (z włoskiego ruch w kole) – forma muzyczna, w której temat (refren) brzmi kilkakrotnie, naprzemiennie z różnymi epizodami.

Skala – spójność dźwięków w tonacji.

Suita – utwór muzyczny składający się z kilku części połączonych jednym tematem.

Synkopa – przesunięcie akcentu z silnej części na słabą.

Tembr (barwa dźwięku) – barwa brzmienia głosu człowieka albo instrumentu muzycznego.

Wariacje – forma muzyczna, w której brzmi temat i jego motywy.

Zespół – grupa muzyków złożona z dwóch lub więcej wykonawców, którzy wykonują muzykę razem.

Znak artykulacyjny – znak, który pokazuje, jak wykonywać muzykę.

Abecadło Barwika

Architektura – sztuka tworzenia budowli, ulic, placów, parków.

Asymetria – brak symetrii.

Dekoracja – plastyczna oprawa sceny lub wystawy.

Ilustracja – rysunek, który towarzyszy opowiadaniu (tekstowi).

Koloryt (kolorystyka) – harmonijne połączenie kolorów w kompozycji.

Komiks – ciąg obrazków, zwykle z krótkimi tekstami (na „dymkach”), które tworzą spójną historię.

Kowalstwo – obróbka metali metodą kucia na gorąco.

Kreska – linia, którą wykonuje się jednym krótkim ruchem ręki.

Makieta – model zabudowań architektonicznych, jego kopia pomniejszonych rozmiarów z różnych materiałów.

Malarstwo – rodzaj sztuk plastycznych, malowanie farbami.

Martwa natura – obraz przedstawiający kwiaty, warzywa i owoce, przedmioty codziennego użytku w sztukach plastycznych.

Mozaika – kompozycja wykonana z kolorowych kamieni, szkła, płytek ceramicznych i innych materiałów.

Obraz animalistyczny – obraz (wizerunek) zwierząt.

Ornament – motyw zdobniczy zbudowany na zasadzie rytmicznie powtarzających się elementów.

Pejzaż – przedstawienie krajobrazów w sztukach plastycznych.

Pocztówki (widokówki) – to rodzaj grafiki. Należą one do wyrobów drukowanych.

Porcelana – rodzaj ceramiki w kolorze białym.

Portret – malarski, rzeźbiarski lub fotograficzny obraz człowieka lub grupy ludzi.

Relief (płaskorzeźba) – wypukłe przedstawienie rzeźbiarskie na płaszczyźnie.

Statuetka – niewielka rzeźba wykonana z drewna, kości, porcelany, gliny, kamienia, metalu lub innych materiałów.

Sylwetka – jednobarwne przedstawienie przedmiotu obwiedzione konturem.

Symetria – to równomierne umieszczenie części kompozycji względem osi lub środka kompozycji.

Sztuka zdobniczo-użytkowa (rzemiosło artystyczne) – sztuka zdobienia przedmiotów codziennego użytku.

Wycinanka – wycinanie figur z papieru złożonego podwójnie lub więcej razy, rodzaj sztuki zdobniczej (użytkowej).

Abecadło Lasolki i Barwika

Amulet – to magiczny przedmiot, który chroni swojego właściciela.

Anime – japoński film animowany.

Ekranizacja – stworzenie filmowej wersji utworu literackiego.

Film animowany – rodzaj sztuki filmowej, której bohaterami są lalki albo narysowane postacie.

Film fabularny – rodzaj sztuki filmowej, w której grają aktorzy.

Flash mob – przygotowana wcześniej akcja masowa, w której wielka grupa ludzi niespodziewanie wykonuje wcześniej ustalone działania.

Folklor – twórczość ludowa, która jest przekazywana w bajkach, legendach, przysłowiach, powiedzeniach, pieśniach.

Kolaż – połączenie różnych obrazów w jedną kompozycję.

Kompozycja – połączenie oddzielnych detali w całościowe dzieło.

Muzeum (z grec. – „dom muz”) – instytucja, w której przechowywane są zabytki przyrody i kultury, w muzeum sztuki – dzieła sztuki.

Przewodnik – osoba, która zawodowo oprowadza wycieczki po jakimś miejscu.

Rytm – następujące po sobie krótkie i długie dźwięki, w muzyce; powtórzenie albo następowanie po sobie kilku elementów w malarstwie, przede wszystkim w ornamentyce.

DODATEK NUTOWY

MOJA NIEBIESKOOKA PLANETA

Muzyka O. Januszkewycz Słowa N. Pohrebniak

Mo-я пла - не - та – зір-ка між сві-та-ми. Як віль-ний птах
ле - тить у май-бут-тя! _____ Зіг-рі-та сон-цем,
мрі-я-ми, піс - ня - ми, ___ цві-те са-да - ми, ___ жи - ве тру-
да - ми, ___ да-ру - є нам ча - рів - ну мить жит - тя!

2. О Україно, земле неозора.
Широкий степ і золоті поля,
Блакить небесна, тихий шепіт моря,
Моє спасіння
В добрі і горі,
Тобі вклоняюсь, доленько моя.
3. Я п'ю добро з джерел твоїх магічних
І чистоту із прадідів-лісів.
Живи на радість, матінко, довічно,
Квітуй на волі
На добру долю,
Щоб не скінчився рід твоїх синів.
4. У нас в руках планета синьоока,
Священний скарб звабливої краси.
Цей світ любові, дар віків глибоких,
Наш дім єдиний
Спаси, людино!
Прекрасне завтра на Землі спаси!

W RYTMIE SERCA

Muzyka *Rusłana Łyżyczko* Słowa *Saszko Połožyńskij*

Є у кож-но-го з нас лай-ла-ла-ла, в сер-ці мрі-я сво-я! Зна-ю
я, зна-єш ти, лай - ла - ла - ла, це не сон. То при-
йшов но-вий час, лай - ла - ла - ла, зна - єш ти, зна-ю я: до - сьг-
ну - ти ме - ти, лай - ла - ла - ла, мож - на тіль - ки ра - зом!

1. Я хочу, щоб моє дерево було зеленим,
Щоб зла сокира його ніколи не торкалася!
Щоб колискова бабусина знов прийшла до мене,
І щоб зі мною назавжди зосталася!
Я хочу, щоб мій будинок був високим і гарним,
Щоб поруч зі мною жили привітні люди!
Щоб кожне добре діло не лишалось марним,
І щоб було так завжди та усюди!
А я хочу, щоб моя річка була чистою.
Бо я влітку дуже люблю в ній купатися!
А ще хочу, щоб сонце посмішкою променистою
Не забувало кожного ранку зі мною вітатися!
А я просто люблю збирати квіти,
Дихати їхніми п'янкими ароматами!
Я кожному новому другу по-справжньому радітиму,
«Дай-да-на-да» з ним весело співатиму!

Приспів:

Є у кожного з нас
В серці мрія своя!
Знаю я, знаєш ти –
Це не сон!

То прийшов новий час –
Знаєш ти, знаю я –
Досягнути мети
Можна тільки разом!

2. А я хочу, щоб мої друзі ніколи не плакали,
І щоб кожен пишався великою родиною!
Ми всі вчимося жити, і мені не однаково,
Ким я стану, коли виросту.
Та головне – щоб був людиною!
А до мене прилетіла ластівка,
І гніздо лаштує під моєю стріхою!
Моє серце розривається від щастя,
І я готовий (-ва) поділитися своєю втіхою!
Над своєю землею пропливу разом
з хмарами...
Пролечу над нею разом з лелеками...
Чи можуть бути гори чужі такими гарними?
Чи можуть бути степи такими далекими?
Всі ми діти землі казково-чарівної!
Кожен з нас став її малою частиною!
Всі ми діти країни єдиної!
Всі ми є сім'єю єдиною!

WESOŁA PIOSENKA

Muzyka i słowa I. Tanczak

Як-що сум - но то-бі удо - ро - зі, по-руч дру-зів з то-бо - ю не
ма, ти зга-дай на-шу піс-ню ве - се - лу і пов - то-рюй зна-йо-мі сло-
ва. *Приспів* «Хай пі-сень-ка ве - се - ла на За - хід і на Схід ле-
тить вміста і се - ла, не - се, не-се при-віт. Не - хай ї-ї спі-ва - ють до-
рос-лі і ма-лі, у - сі, хто лю-бить піс - ню на зем - лі.
Усі, хто лю - бить піс - ню на зем - лі.

2. Може, ти десь далеко від дому
І тебе перестріла біда,
Ти згадай нашу пісню веселу
І повторюй знайомі слова!

Приспів.

3. У мандрівку подався ти, друже,
Щоб побачити світу дива,
Ти згадай нашу пісню веселу
І повторюй знайомі слова!

Приспів.

MOWA BARWINKOWA

Muzyka M. Żabłak Słowa J. Drahun

Помірно

1. У - кра - їн - ську рід - ну мо - ву бать - ки да - ру - ва - ли,
че - рез все жит - тя лю - би - ти ї - ї на - ка - за - ли.

2. Веселковою своєю
Змалечку горджуся,
І до неї, як до неньки,
Я тепер горнуса.
Барвінкову мову рідну
Цінувати знаю
І зелену їй дорогу
Устеляти маю.

Та у своїм ріднім краю
Її величаю.
Між барвінковим розмаєм
Чиста, мов криниця,
Не забруднювати, пити
Нам її годиться.

3. З веселковою красою
Щодень розмовляю

4. Той, хто рідну мову-неньку
Любить й поважає –
Барвінкове, веселкове
Усе життя має.

НОРАК

Muzyka O. Złotnyk Słowa Ł. Jamkowyj

Що б зро - бить та - ке ве - се - ле, щоб в у - сіх - у - сіх о - се - лях
ді - ти ра - діс - ні бу - ли? Ну - мо! Ра - зом по - ча - ли!
Приспів
Гей! Гоп, го - па - ка, ось то - бі мо - я ру - ка!
У - зя - ли - ся всі за ру - ки, ви - ще, ви - ще за - каб - лу - ки!

2. Що б зробити таке хороше,
Щоб розвіялась пороша,
І на вулиці моїй
Заспівали солов'ї?

Приспів.

3. Що б зробити таке важливе,
Щоб усі були щасливі?
Ти і я, вони і ми,
Ну, подумайте самі.

Приспів.

POLKA

Muzyka i słowa ludowe

Ся - є в не - бі со - неч - ко, со - неч - ко, зо - ло - те - є до - неч - ко,
до - неч - ко. Про - сить ві - тер хма - роч - ку, хма - роч - ку: «Гей! Стан - цю - ем
Приспів
по - леч - ку, по - леч - ку!» Тра - ля - ля - ля, тра - ля - ля - ля. Гей! Стан -
цю - ем по - леч - ку, по - леч - ку! по - леч - ку.

2. Струни скрипки тонкі, тонкі,
Звуки флейти дзвінкі, дзвінкі,
Грайте, труби, голосніш, голосніш,
Танок буде веселіш, веселіш.

Приспів:

Тра-ля-ля ля тра-ля-ля ля/
Танок буде веселіш, веселіш! / 2 р.

3. Руки самі хлопають, хлопають,
Ноги самі тупають, топають.
Дружать танець з піснями, піснями,
Гей, співайте всі з нами, всі з нами!

Приспів:

Тра-ля ля-ля тра-ля-ля ля/
Гей, співайте всі з нами, всі з нами!!!

BULBA

Białoruski śpiewotaniec ludowy

Гар-ні, гар-ні буль-буз пе-чы у тор-бач-ку да на пле-чы,
у тор-бач-ку да ня-сі. Ска-жеш «дзя-куй», як з'я-сі.
Трам-там-там, та-ра-та-та-там, ска-жаш «дзя-куй», як з'я-сі.

Приспів:

Трам-там-там, та-ра-та-та-та-там,
Скажаш дзякуй, як з'ясі.
Трам-там-там, та-ра-та-та-та-там,
Трам-там, ці-рам, та-ра-ра-рам.

2. Бульбу пякуць, бульбу вараць,
Бульбу ядуць, бульбу хваляць.
З бульбы клёцкі, з бульбы каша,
Вось такая доля наша.

Приспів:

Трам-там-там, та-ра-та-та-та-там,
Вось такая доля наша.
Трам-там-там, та-ра-та-та-та-там,
Трам-там, ці-рам, та-ра-ра-рам.

PASTUCH

Francuska pieśń ludowa

Помірно

Гра-є, гра-є пас-ту - шок, кли-че вів-ці на лу - жок.
Тіль-ки не-бо за-па-ла-є, візь-ме хлі-ба він та й гра-є:
«Ту-ру – ту-ру, та-ра - ра», – чу-ти з на-шо - го дво-ра.

2. Трави – срібні від роси,
Скрізь пташині голоси.
Соловейко сів на гілку,

В руки хлопчик взяв сопілку:
«Ту-ру, ту-ру, та-ра-ра,
Нам на луки вже пора».

PRZYJAŃ I DOSTLUK

Muzyka Ł. Dżemaliadinowa

Słowa M. Puhacz, Ł. Dżemaliadinowa, N. Kononenko

Дру-жить бджіл-ка з кві-та-ми, з пта-шко-ю – зо-ря.
Дру-жить лис-тя з ві-та-ми, з па-ру - сом – мо-ря.
Зем-лю зроб-лять каз-ко-ю скіль-ки доб-рих рук,
Крим зіг - рі - ють лас - ко-ю друж-ба і дост-лук!

ŚNIEG

Muzyka i słowa *D. Ptaszyńska*

Від- шу-мі-ло лі-то смі-хом і піс-ня-ми, ще-бе-том пта-ши-ним, го-мо-ном до-ріг...
Дов-го о-сінь пла-ка-ла сі-ри-ми до-ща-ми, а те-пер за вік-на-ми сніг...
Приспів
А те-пер за вік-на-ми сніг... Бі-лий сніг, не зни-кай, будь лас - ка, хай на-
ді-я вду-ші зо-рі - є, хай три - ва - є зи-мо-ва каз - ка, і збу-
ва - ють - ся світ - лі мрі - ї.

2. У краї далекі відлетіло літо
З клином журавлиним, наче уві сні.
За вікном холодним заметіль і вітер,
Та спокійно й тепло мені. *Приспів*

CZARDASZ

Węgierski taniec ludowy

Гей, да-вай-те ра-зом з на-ми цей та-нок стан-цю-єм вправ-но!
То в о-дин-ці, то по - пар - но, до впо-до-би чар - даш нам.

Pobierz aplikację muzyczną.

SPIS TREŚCI

1. Jesteśmy twoimi dziećmi – Ukraino!

4	1. Podziwiamy piękno ziemi	6
8	2. Podziwiamy piękno ziemi (ciąg dalszy)	10
12	3. Sztuka na przestrzeni wieków	14
16	4. Sztuka na przestrzeni wieków (ciąg dalszy)	18
20	5. Sztuka i zdrowie.	22
24	6. Sztuka i zdrowie (ciąg dalszy)	26
28	7. W przyjacielskim kręgu słowiańskim.	30
32	8. W przyjacielskim kręgu słowiańskim (ciąg dalszy)	34
36	9. W gości do Węgrów, Rumunów i Mołdawian.	38
40	10. W gości do Węgrów, Rumunów i Mołdawian (ciąg dalszy)	42
44	11. Motywy ludowe w sztuce Tatarów krymskich i Greków.	46
48	12. Motywy ludowe w sztuce Tatarów krymskich i Greków (ciąg dalszy)	50
<i>Sprawdź swoje osiągnięcia</i>		52

2. Podróże po krajach i kontynentach

54	13. Podróż do Niemiec i Austrii	56
58	14. Podróż do Niemiec i Austrii (ciąg dalszy)	60
62	15. Francja i Anglia – kraje pałaców, teatrów, muzeów.	64
66	16. Francja i Anglia – kraje pałaców, teatrów, muzeów (ciąg dalszy)	68
70	17. Podróż do słonecznych Włoch i Hiszpanii	72
74	18. Podróż do słonecznych Włoch i Hiszpanii (ciąg dalszy)	76
78	19. Skandynawia – surowy i zagadkowy kraj	80
82	20. Skandynawia – surowy i zagadkowy kraj (ciąg dalszy)	84
86	21. Obrazy artystyczne z ciepłych krajów	88
90	22. Obrazy artystyczne z ciepłych krajów (ciąg dalszy)	92
94	23. Motywy wschodnie	96
98	24. Motywy wschodnie (ciąg dalszy)	100
102	25. Rytm i kolory Ameryki i Afryki.	104
106	26. Rytm i kolory Ameryki i Afryki (ciąg dalszy)	108
110	27. Miasto przyszłości.	112
<i>Sprawdź swoje osiągnięcia</i>		114
<i>Słowniczek</i>		116
<i>Dodatek nutowy</i>		119

TAŃCE NARODÓW ŚWIATA

WALC

FLAMENCO

TANIEC HINDUSKI

TARANTELA

CZARDASZ

TANIEC
AFRYKAŃSKI

HOPAK

LEZGINKA

ДЕРЖАВНИЙ ГІМН УКРАЇНИ

Музика Михайла Вербицького
Слова Павла Чубинського

Ще не вмерла України і слава, і воля,
Ще нам, браття молодії, усміхнеться доля.
Згинуть наші воріженьки, як роса на сонці.
Запануєм і ми, браття, у своїй сторонці.

Приспів:

Душу й тіло ми положим за нашу свободу,
І покажем, що ми, браття, козацького роду.

Навчальне видання

МАСОЛ Людмила Михайлівна
ГАЙДАМАКА Олена Василівна
КОЛОТИЛО Оксана Миколаївна

МИСТЕЦТВО

**Підручник інтегрованого курсу для 4 класу з навчанням польською мовою
закладів загальної середньої освіти**

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України

Видано за рахунок державних коштів. Продаж заборонено

Підручник відповідає Державним санітарним нормам і правилам
«Гігієнічні вимоги до друкованої продукції для дітей»

Авторка вірша на с. 9 – Д. Безносенко.

У підручнику використано репродукції творів та ілюстрації:

С. 4. Т. Зеленченко. Цикл «Український рік»; с. 6. О. Кваша «Хліб», с. 8. Поштова листівка; Н. Старовойтова «Дівчина-Україна», с. 10. Ф. Чаннер. Ілюстрації «Зла Земля»; с. 12. 5-гривневі монети, світлина з Музею гуцульського побуту, етнографії та музичних інструментів ім. Романа Кумлика, С. Глушук «Багатство струн»; с. 14. Натюрморт, чашка Н. Сотс; с. 16. Hanne Lore Koehler; с. 18. В. К. Хеда «Натюрморт»; О. Шупляк, В. Низовцев; с. 20. Н. Басараб «Український танець», І. Сушельницька «Гопак»; с. 21. В. Кушнір «Аркан»; с. 22. О. Скицюк «Чарівний птах і равлик»; О. Вакуленко, релакс-розмальовки; с. 28. М. Марльє; с. 30. О. Мрадаєва «Політ над містом»; с. 31. Світлина м. Гданьськ (Польща); с. 34. О. Подозорова «Ранковий вітерець»; с. 38. Б. Салій «Чорногора»; с. 39. Світлина м. Будапешт (Угорщина); с. 40. С. Бондаренко «Молдавський танець», Corneliu Michăilescu Romanian. Композиція з румунським мотивом; с. 41. Марка (Молдова); с. 44. З. Аблязізова. Кримськотатарські персонажі. Розпис на склі; с. 45. Марка (Україна); с. 48. Pantelis Zografos «Грецький танець», с. 54. Порцелянова статуетка «Родинний концерт»; с. 56. Годинникова вежа (Глокеншпиль), м. Мюнхен (Німеччина); с. 58. В. Горанов «Віденський вальс»; с. 60. Статуетка королівського білого коня – символ Відня. Австрійська порцеляна; с. 62. Невідомий автор «Менует»; с. 63. Порцелянова статуетка «Менует»; с. 66. David Hohn. Ілюстрація до книжки К. С. Льюїса «Лев, чаклунка і платяна шафа»; с. 70. О. Турчин «Венеційські маріонетки»; с. 71. А. Ромаков «Танцівниця тарантели»; с. 76. П. Даєні «Іспанська танцівниця», С. Залмансон «Фламенко»; с. 78. Н. Гольц «Чарівник Оле Лукоє»; с. 82. Ета Малука; с. 84. О. Янссон «Ми прийшли з миром», Х. аф Клінт; с. 86. Н. Чакветадзе «Хор»; с. 88. Ц. Шагинян, З. Мартіашвілі «Щаслива родина»; с. 103. У. Монт «Хлопчик, що грає на банджо»; с. 108. Живопис тінгатінга; с. 113. Ц. Тошков «Проект міста майбутнього», Р. Маккол «Місто майбутнього».

У виданні використано малюнки та фото з відкритих джерел інтернету: vecteezy.com, depositphotos.com. Якщо ви раптом побачили свій авторський матеріал, повідомте, будь ласка, про це у видавництво за телефоном: (050) 336 99 97 або на електронну пошту genea_ua@gmail.com. У перевиданні цей матеріал буде видалено або вміщено посилання на ваш ресурс. Дякуємо за розуміння.

Переклад з української Т. Калуські
Польською мовою

Редактор Я. Редьква
Коректор Р. Недзелян
Технічний редактор С. Максимець
Комп'ютерна верстка В. Моцкіна

Формат 84×108/16. Ум. друк. арк. 13,44. Обл.-вид. арк. 12,58.
Наклад 123 прим. Зам. № 1605.

Видавець і виготовлювач видавничий дім «Букрек»,
вул. Радищева, 10, м. Чернівці, 58000.
Тел./факс: (0372) 55-29-43. Е-mail: info@bukrek.net. Сайт: www.bukrek.net
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єкта видавничої справи
ЧЦ № 1 від 10.07.2000 р.

SZTUKA UŻYTKOWA (RZEMIOSŁO ARTYSTYCZNE) NARODÓW ŚWIATA

ZABAWKA

MALARSTWO
DEKORACYJNE

WYCINANKA

HAFT

KOWALSTWO
ARTYSTYCZNE

TRYBOWANIE

RZEŹBIARSTWO

MOZAIKA

CERAMIKA

SZTUKA
JUBILERSKA